

Skotlanninterrierin uusi jalostuksen tavoiteohjelma 2025-2029

Kennelliiton ennakkotarkastus 11.1.2024

Hyväksytty Skotlanninterrierikerhon hallituksen kokouksessa 23.1.2024

Hyväksytty Skotlanninterrierikerhon jäsenkokouksessa 23.3.2024 Hyväksytty

Suomen Terrierijärjestön vuosikokouksessa 16.4.2024

Hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 7.10.2024

Sisällys

1.	YHTEENVETO	3
2.	RODUN TAUSTA.....	5
3.	JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4.	RODUN NYKYTILANNE	7
4.1.	Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.1.1.	Populaation rakenne ja sukusiitos.....	7
4.1.2.	Jalostuspohja	8
4.1.3.	Rodun populaatiot muissa maissa.....	9
4.1.4.	Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	9
4.2.	Luonne ja käyttäytyminen	10
4.2.1.	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta 10	
4.2.2.	Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin.....	10
4.2.3.	PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	11
4.2.4.	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	11
4.2.5.	Käyttö- ja koeominaisuudet	13
4.2.6.	Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	13
4.2.7.	Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta.....	14
4.3.	Terveys ja lisääntyminen	14
4.3.1.	PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	15
4.3.2.	Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	15
4.3.3.	Yleisimmät kuolinsyyt.....	25
4.3.4.	Lisääntyminen.....	26
4.3.5.	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	29
4.3.6.	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	29
4.4.	Ulkomuoto.....	30
4.4.1.	Rotumääritelmä.....	30
4.4.2.	Näyttelyt ja jalostustarkastukset	30
4.4.3.	Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	32
4.4.4.	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	32
5.	YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	32
5.1.	Käytetyimpien jalostuskoirien taso	32
5.2.	Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	33

6.	JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	34
6.1.	Jalostuksen tavoitteet	34
6.2.	Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	34
6.3.	Rotujärjestön toimenpiteet	35
6.4.	Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	36
6.5.	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	38
7.	LÄHTEET	39
8.	LIITTEET	39

1. YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Skotlanninterrieri on nimensä mukaisesti Skotlannin Ylämailta kotoisin oleva rotu. Rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on viittaus rotumääritelmässä: ”sopivan kokoinen luolakoiraksi”. Skotlanninterrieri on alun perin jalostettu metsästyskoiraksi ja erityisesti pitämään poissa pienet haittaeläimet kuten mäyrät, ketut ja rotat. Nykyisin skotlanninterrieri on lähinnä seurakoira ja sillä on potentiaalia myös monipuoliseksi harrastuskoiraksi.

Keskeisimmät jalostustavoitteet ja tärkeimmät suositukset

Terveys	
Tavoitteet	Jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Kerätä tietoa rodussa esiintyvistä perinnöllisistä sairauksista ja ongelmista.	Yhdistys toteuttaa koirien omistajille ja rodun kasvattajille suunnattuja terveystarkastuksia. Kerättyä tietoa jaetaan rodun harrastajille ja kasvattajille käyttäen kaikkia tiedotuskanavia: Skotti-lehti, yhdistyksen nettisivut ja Facebook-ryhmät.
Ehkäistä vakavien, perinnöllisten sairauksien yleistymistä rodussa. Terveystarkastusten (2019 ja 2023) perusteella rodussa yleisimmin esiintyviä ongelmia ovat synnytysvaikeudet ja suun terveyteen liittyvät ongelmat (hammaskivi). Lisäksi esiintyy sappeen/maksaan/kilpirauhaseen liittyviä sairauksia ja virtsateiden sairauksia.	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei suositella yhdistelmiä, joissa molemmilla vanhemmilla esiintyy samoja vikoja, eikä yhdistelmiä, joissa lähisukulaisissa esiintyy molemmien puolin samoja vakavia sairauksia tai vikoja.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	Jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Kerätä tietoa rodun synnytysongelmista ja sektioon johtaneista syistä.	Toteutetaan kasvattajille suunnattu pentuaseurantakysely, jossa kysytään synnytystapaa ja mahdolliseen sektioon johtaneita syitä.

Kasvattaa luonnollisten synnytysten osuutta kaikista synnytyksistä.	Narttujen tulisi antaa yrittää synnyttää itse. Kasvattajien tulisi mahdollisuuksien mukaan suosia jalostusvalinnoissaan luonnolliseen synnytykseen kyyneitä narttuja ja niiden jälkeläisiä. Kahdesti keisarileikattua narttua ei tule astuttaa enää kolmatta kertaa.
---	--

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	Jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilyttää rodun terve ja liioittelematon rakenne.	Jalostukseen käytetään vain rodunomaisia koiria, joilla ei ole liioiteltuja piirteitä. Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on näyttelystä vähintään laatuarvio EH tai hyväksytty tulos virallisesta jalostustarkastuksesta.
Ennaltaehkäistä perinnöllisten silmäongelmien yleistymistä rodussa.	Suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat on virallisesti silmätarkastettuja ja merkittävien, perinnöllisten silmäsairauksien osalta terveiksi todettuja.
Ennaltaehkäistä patellaluksaation yleistymistä rodussa.	Suositellaan, että jalostukseen käytettävillä koirilla on voimassa oleva virallinen polvitarkastuslausunto. Polvituloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Polvituloksen 2 tai sitä huonomman tuloksen saanutta koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Polvitulos määräytyy aina heikomman polven mukaisesti.

Jalostuspohja	
Tavoitteet	Jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Turvata rodun jalostuspohjan laajuus ja sukulinjojen tasainen käyttö.	Urokselle suositellaan yhden sukupolven eli neljän vuoden aikana enintään 15 pentua, kuitenkin 3 pentuetta sallitaan. Yhden uroksen elinikäiseksi jälkeläismääräksi suositellaan korkeintaan 25 jälkeläistä.
Pitää sukusiitosprosentti alhaalla.	Suositellaan, että yksittäisen yhdistelmän sukusiitosaste saa olla enintään 6,25 % laskettuna viiden sukupolven mukaan.

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	Jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Hankkia tutkittua tietoa skotlanninterrierin luonteesta luonnetestiin, MH-luonnekuvaukseen ja käyttäytymisen jalostustarkastukseen pohjautuen.	Yhdistys jakaa tietoa Kennelliiton luonnetesteistä, MH-luonnekuvauksesta ja käyttäytymisen jalostustarkastuksesta. Yhdistys pyrkii järjestämään skoteille luonnetesti- tai MH-luonnekuvaustilaisuuden yhteistyössä toisen terrieriyhdistyksen kanssa.
Säilyttää rodulle tyypillinen avoin ja hermorakenteeltaan tasapainoinen luonne.	Jalostukseen ei saa käyttää selvästi arkoja tai aggressiivisia koiria.

2. RODUN TAUSTA

Skotlanninterrierin historia rodun kotimaassa (Iso-Britannia)

Skotlanti on maa, josta syntyy välittömiä mielle yhtymiä klaaneihin, säkkipilleihin, kitsaisiin maanläheisiin ihmisiin ja viskiin. Mutta tuskinpa mikään muu kuin skotlanninterrieri - tuon sumuisen maan oma kansalliskoira - symboloisi Skotlantia muita paremmin. Skotlanninterrieri eli skotti on nimittäin kuin kuka tahansa ruudulliseen kilttiin pukeutunut "MacMalcolm" - urhea, itsepäinen ja hyvin uskollinen.

Piispa John Leslien vuonna 1561 kirjoittama historiankirja mainitsee Skotlannissa olleen matalia, voimakkaita koiria. Vaikkakin skotlanninterrierin varhainen historia on pitkälti silkkaa arvailua, ymmärretään tämä kuvaus todisteena rodun vanhasta alkuperästä. Nämä karkeakarvaiset, matalat ja voimakkaat koirat oli tarkoitettu pitämään mäyrien, kettujen, rottien ja muiden haittaeläinten alati kasvava määrä kurissa.

Kumpuileva, kivinen maasto asetti useita ehtoja koiran rakenteelle. Ruokaa oli niukalti, joten pieni koko ja siten vähän ruokaa tarvitsevana skotin esi-isät havaittiin sopiviksi ja tehokkaiksi. Turkin tuli olla kestävä - skotin karkea ja vettähyllävä päällysturkki ja pehmeä lämmin pohjavilla olivat olosuhteisiin ihanteellisia. Voimakas rakenne oli välttämätön. Vankat lyhyet jalat suurilla paksuilla polkuanturoilla toimivat erinomaisina "kaivuutyökoneina" ja lihaksikas takaosa ikään kuin moottorina, kun koira ryntäsi saaliin perässä yli nummien. Leuat olivat voimakkaat ja tehokkaat villieläinten tappamiseen. Lyhyt ja juuresta paksu häntä toimi hyvin kädensijana silloin, kun koira täytyi vetää pois ahtaista luolista. Pienet, pystyssä olevat korvat olivat vähemmän alttiit vahingoittumiselle kuin luppakorvat - ja korvansa koira pystyi suojaamaan helposti sateelta ja tuulelta.

Tuohon aikaan Skotlanti oli varsin eristäytynyt. Eri puolilla maata kehittyi koko joukko ulkonäöllisesti toisistaan poikkeavia matalia terriereitä, joilla tosin on useita samoja tekijöitä vieläkin. Nämä koirat tunnetaan nykyisin skyen-, dandiedinmontin-, valkoisen länsiylämaan-, cairn- ja skotlanninterriereinä. Skotti lienee näistä alkuperäisin ja vanhin. Usein myös Diehardiksi (=vaikea saada hengiltä) ja Aberdeeninterrieriksi kutsuttu "rotu" kehittyi lähinnä maan itäisessä osassa ja siellä juuri Aberdeenin kaupungissa.

Skotlantilaisia terriereitä esitettiin Birminghamin näyttelyssä v. 1860, ensimmäinen skotti esitettiin silloin näyttelykehässä. Ensimmäisen kerran skotit esiintyivät koiranäyttelyssä omana rotunaan v. 1879. Ensimmäinen rotumääritelmä kirjoitettiin v. 1880 ja The Scottish Terrier Club of England perustettiin 1883. Jalostus siirtyi vähitellen englantilaisille kasvattajille, joskaan ei kokonaan. Vuonna 1888 perustivat skotlantilaiset oman klubinsa, koska he pitivät eteläisen kerhon jäsenmaksuja liian korkeina.

Alkuaikoina skotin tyyppi vaihteli suuresti. Erotettiin Dundee-tyyppi ja Alister-tyyppi, jotka saivat nimensä kahden rodun "tukipilarin", puoliveljesten Ch.Dundeen ja Ch.Alisterin mukaan. Molemmat olivat tunnettuja näyttely- ja siitoskoiria 1800-luvun lopulla. 1920-luvulla rodun harrastus oli vilkastunut Englannissa ensimmäisen maailmansodan aiheuttaman katkon jälkeen. 30-luvulle päästessä skotlanninterrieri oli vähitellen muuttunut tyyppiltään siksi, minkälaisena sen tänä päivänä tunnemme.

Vuonna 1927 syntyi Pohjois-Englannissa uutta, ennennäkemätöntä tyyppiä edustava skottiuros, joka herätti suurta huomiota. Siinä oli paljon pieneen kokoon tiivistynyttä voimaa, sillä oli hämmästyttävän pitkä pää, suorat etujalat ja suora, vahva selkä. Ensimmäiseltä nimeltään tämä skotti oli "Snooker's Double", mutta kun se vaihtoi omistajaa, sen ajan tavan mukaan koira kastettiin uudelleen, siitä tuli "Heather Necessity". Se oli ensimmäinen "uudenaikaista" tyyppiä oleva skotti ja se edusti siirtymävaihetta vanhan ja uuden tyyppin välillä. Näyttelykehässä Necessity kulki menestyksestä toiseen ja siitä tuli aikansa suosituin siitosuros. Necessity periytti erittäin voimakkaasti omaa tyyppiään, mutta samalla myös vikojaan. Sen kunniaksi on

kuitenkin sanottava, että sen jälkeläisillä oli hyvät luonteet, joissa olikin toivomisen varaa siihen aikaan. 1930-lukua pidetään virstanpylväänä ja skotin kulta-aikana.

30-luvulla skotista tuli muotirotu. Skottikin joutui kokemaan muotirotujen tavallisen kohtalon - taso laski. Monet sen aikaiset skotit olivat vihaisia, ja tämä seikka tuntui sitkeästi pysyvän suuren yleisön mielessä vuosikymmenten ajan. Väriltään muotiskotti oli musta, alkuperäisiä brindle-skotteja ei kukaan halunnut. Kun rodun tasoa alettiin muotikauden jälkeen uudelleen nostaa, löytyi apu juuri näistä brindlevärisistä skoteista, jotka olivat jääneet sivuun pahimmasta villityksestä.

Ch. Heather Necessityn voimakas vaikutus rotuun jatkui sen lukuisten jälkeläisten kautta. Aikansa kuuluisuuksia oli Necessityn pojanpoika Ch.Heather Realisation, samaa rotutyyppiä, väriltään tummanharmaan brindle. Se syntyi v. 1934, kasvattaja ja omistaja oli Mr. Robert Chapman. Tämä harvinainen koira teki myös lähtemättömän vaikutuksen koirista kiinnostuneeseen yleisöön. Ruotsalainen Siv Jernhake kertoo Skotte-Nytt-lehdessä varsin kuvaavan tapauksen, joka sattui hänen perheensä asuessa Englannissa. Koiranäyttelyssä oli eräs herra tullut taputtelemaan Jernhaken skotteja ja kysynyt sitten, että ovatko ne Ch. Heather Realisationin jälkeläisiä. Tämä tapahtui melkein 40 vuotta tuon koiran kuoleman jälkeen! Chapmanien Heather-kennel Skotlannissa oli aikakautensa tunnetuimpia ja suurimpia skottikenneleitä. Mr. A.G. Cowleyn Albourne-kennel jatkoi vielä 30-luvulla toimintaansa. Cowley tunnettiin erittäin taitavana rodun jalostajana.

Skotlanninterrierin historia Suomessa

Ensimmäisen skotin maahamme toi rouva Anna Eklund, kennel Highland, vuonna 1928. Tämä Suomen ensimmäinen skotti esiintyi koiranäyttelyssä vuonna 1929.

Anna Eklundin kipinä kasvatustyöhön syttyi Scotch Lassien myötä. Toinen skotti, tuontikoira, oli huolella valittu pieni kaunotar, Heather Jean, myöhemmin valio ja suomalaisten skotlanninterriereiden kantaäiti. Se oli astutettu Englannissa sen ajan kuuluisimmalla siitosuroksella, Ch.Albourne Reveller'illä, ja tuli tänne kantavana v. 1929. Seuraavana keväänä varttui neljä pentua pentulaatikossa. Yksi näistä, Ch.Highland Gay Gordon jäi kasvattajalle, ja siitä tuli kaikkien aikojen legendaarisin skotti Suomessa. Vielä 15-vuotiaana vuonna 1945 tämä kuuluisa veteraani sai 1 vl, joka nykyään vastaa sertifikaattia ja oli rotunsa paras. Kahdesti siitä tuli näyttelyn paras Helsingin näyttelyssä, jotka siihen aikaan pidettiin Kaartin Maneesissa.

Vuosien varrella Anna Eklund tuotti monta muutakin skottia, joista jalostuksen kannalta tärkeimmiksi tulivat nartut Ch.Westpark Rozette ja Ch.Celia of Conett. Kaikkia menestyneitä Highland-koiria on tässä yhteydessä mahdotonta luetella, joten mainittakoon niistä muutama. Tunnetuimmat urokset olivat kuvankaunis, liian aikaisin menetetty Glenlyon, ahkerasti jalostuksessa käytetty Ch.FingalBlack Kelt ja tunnetut näyttely- ja siitosurokset, Ch.Highland Randolph ja Ch.Highland Rodrigo. Nartuista ehkä tunnetuin oli Ch.Highland Primavera, josta tuli kerran vanhassa Messuhallin näyttelyssä paras terrieri. Ch.Highland Demoiselle oli monen tunnetun pennun emä sekä Ch.Highland Juanita, kummatkin Anna Eklundin omistamia.

Highland-kennelin kasvatit olivat alkuna myös rouva Inez Hunaeuksen myöhempään laajaan kasvatustyöhön, jonka kantanarttu oli Highland Hiawatha. Samoin Anja Hirkin ensimmäiset Bag-Pipe pentueet 1960-luvulla olivat Highland Grandezzan jälkeläisiä.

Sota-aika oli skoteissa, kuten muissakin roduissa, vaikeaa aikaa kasvatustyön kannalta. Kaikesta oli pulaa, ja Anna Eklund joutui jakamaan korttiannoksensa koiriensa kanssa, mutta siitä huolimatta hän jatkoi kasvatustyötään. Skotit olivat kuitenkin jo 30-luvulta asti lyöneet itsensä lävitse ja oli eräs kaikkein voitokkaimmista ja näkyvimmistä roduista terrieriryhmässä. Sen lisäksi, että Anna Eklund teki nimensä kuuluisaksi Highland-kasvateillaan, hän oli toisessakin mielessä uranuurtaja, Suomen ensimmäinen naispuolinen ulkomuototuomari.

Vuonna 1975 skotlanninterrieriharrastajat perustivat rotua harrastavan Skotlanninterrierikerho – Skotska Terrierklubben ry:n, joka on kasvattajien ja ennen kaikkea yksittäisten skottien omistajien yhdysside.

Muutokset rodussa

Tyyppi: 1930-luvun jälkeen skotlanninterrieri on ulkomuodoltaan muuttunut hyvin vähän, kaulaa on tullut ehkä hivenen lisää, ja pitkät, tuuheat vatsa- ja jalkakarvat ulottuvat melkein maahan saakka.

Koko: Säkäkorkeus on 25 - 28 cm ja paino 8,5 - 10,5 kg. Skotti on vankka, sopivankokoinen luolakoiraksi, lyhytraajainen, ryhdikäs ja valpas, pienikokoisuudestaan huolimatta voimakkaalta ja toimeliaalta vaikuttava. Pää vaikuttaa pitkältä koiran kokoon nähden. Lyhyistä jaloista huolimatta skotti on ketterä ja liikkuvainen. Skottien koko ei ole merkittävästi muuttunut 1930-luvulta tähän päivään.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotua harrastava yhdistys: Skotlanninterrierikerho – Skotska Terrierklubben r.y.

Perustamisvuosi 1975.

Jäsenmäärä vuoden 2022 lopussa: 229.

Rotujärjestö: Suomen Terrierijärjestö r.y.

Kerhon vuosikokous valitsee yhdistyksen jäsenistä jalostustoimikunnan, johon kuuluu tällä hetkellä neljä jäsentä. Jalostustoimikunta nimeää keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Vuosina 2012-2023 jalostustoimikunnan puheenjohtajana toiminut henkilö on suorittanut SKL:n jalostusneuvojan perus- ja jatkokurssin, vuosina 2009-2011 puheenjohtajana toimi yksi SKL:n jalostustieteellisen toimikunnan jäsenistä ja vuosina 2007-2008 ulkomuototuomarina toimiva henkilö.

Jalostustoimikunnan tehtävät:

- antaa jalostusneuvontaa
- kerätä, tilastoida ja julkaista jalostustoimintaan liittyvää tietoa
- järjestää jalostustarkastuksia
- järjestää kasvattajille ja rodun harrastajille suunnattuja jalostusaiheisia tilaisuuksia
- seurata rodun kehitystä
- vastata yhdessä rotujärjestön kanssa ulkomuototuomareiden koulutuksesta
- seurata rodussa todettujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintyvyyttä ja tiedottaa tästä tarvittaessa kasvattajille
- seurata kasvattajien toimintaa, jalostuksen tavoiteohjelman noudattamista ja antaa palautetta kasvattajille
- antaa pentujen ostajille tietoa rodusta ja pentueista kerhon pentuvälittäjän kautta
- neuvoa astutuksiin, synnytyksiin sekä nartun ja pentujen hoitoon, rekisteröintiin ja luovutukseen liittyvissä asioissa
- ohjata vakavien ja toistuvien rikkomusten käsittelyn kerhon hallitukselle

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

4.1.1. Populaation rakenne ja sukusiitos

Skotlanninterriereitä rekisteröitiin Suomessa viimeisen 10 vuoden aikana (2013-2022) yhteensä 599 koiraa, joista 31 tuontikoiraa. Vuosittain rekisteröitiin keskimäärin 60 skottia (Ks. Liite 1:Taulukko 1).

Rekisteröintejä oli saman verran kuin edellisellä 10-vuotiskaudella (599 vs. 600), mutta tuontien määrä on vähentynyt ed. kaudesta (31 vs. 48).

Tuontikoirien määrä vaihtelee vuodesta toiseen (1 - 6). Koko tarkasteluajanjaksolla (2013-2022) skotteja tuotiin keskimäärin noin kolme koiraa per vuosi. Vuosina 2019-2022 skotteja tuotiin viidestä maasta: Venäjältä 5, Virosta 4, Ruotsista 2 sekä Tanskasta ja Ranskasta kummastakin yksi skotti. Rodun kotimaasta Iso-Britanniasta ei tuotu yhtään skotlanninterrieriä.

Jalostukseen käytetyt skottiurokset olivat iältään keskimäärin 4 v. 3 kk ja nartut hieman nuorempia, keskimäärin 3 v. 8 kk. Jalostusurosten ikä on noussut ed. jaksoon verrattuna (3,5 v vs. 4 v 3 kk), myös jalostusnartut ovat hieman vanhempia kuin ed. jaksolla (3,5 v. vs. 3 v. 8 kk). Lukujen perusteella voi sanoa, että skotteja ei käytetä liian nuorina jalostukseen.

Yhdistelmien sukusiitosprosenttien keskiarvo vaihteli vuosina 2013-2022 vuosittain 1,1:stä 2,7 prosenttiin, keskiarvo 10-vuotisjaksolla oli 1,9 %. Skottien sukusiitosaste eri yhdistelmissä vuosina 2020-2022 vaihteli 0:sta prosentista 9,9 prosenttiin. Neljässä yhdistelmässä sukusiitosaste oli yli 6,25 %, mutta kuitenkin alle 10 %, 7-8 sukupolven perusteella laskettuna.

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat sukua keskenään. Sukusiitos voidaan laajasti määritellä yhdistelmäksi, jossa paritettavien koirien välinen sukulaisuus on suurempi kuin rodussa keskimäärin. Sukusiitoksena voidaan pitää myös vain serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa; nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä. Vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan, että neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste pysyy alle 6,25 %. (Kennelliitto)¹.

4.1.2. Jalostuspohja

Jalostukseen käytettiin sukupolvittain 32:sta 46:een urosta (Liite 2: Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi) ja 46:sta 54:ään narttua. Sukupolvittain on jalostukseen käytetty uroksista 6-22 % ja nartuista 9-41 %. Nuorilla koirilla %-osuus vielä kasvaa iän karttuessa. Jalostukseen käytettyjen eri isien ja emien suhde vaihtelee per sukupolvi 0,6:sta 0,92:een. Luku on hieman noussut edellisestä kaudesta. Mitä lähempänä yhtä isien ja emien suhde on, sitä tasaisempaa on urosten jalostuskäyttö.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempina useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Kennelliitto)². Skoteilla tämä tarkoittaisi, että yksittäisellä skotilla ei saisi olla yli 12 jälkeläistä (5% $\times$ 60 $\times$ 4) ja toisen polven jälkeläisiä ei pitäisi olla yli 24:ää.

¹ <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>

² <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Tehollinen populaatio per sukupolvi vaihtelee skotlanninterriereillä tarkastelujaksolla 57:stä 67:een. Tehollisen populaation osuus maksimista per sukupolvi vaihtelee skotlanninterriereillä 44 %:sta 53 %:iin ja on hieman kasvanut edelliseltä JTO-kaudelta.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä (Kennelliitto) ³.

Viimeisten 10 vuoden aikana jalostukseen on käytetty eniten taulukon 3 uroksia (Liite 3: Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen käytetyt urokset). Eniten pentuja näistä uroksista tällä ajanjaksolla on Flippi Sunday Bestillä, jonka pentumäärä on 23 pentua 6 pentueesta. Seuraavaksi eniten pentuja on Britannicus Clodius Gladiolla, 19 pentua 4 pentueesta, Bartos Bon Voyagella ja Flippi Master of The Gamella molemmilla on 17 pentua neljästä pentueesta. Raglan Rose Avenuella on 16 pentua 4 pentueesta ja Berrybreeze Daddy Coolilla 15 pentua 5 pentueesta. Eniten toisen polven jälkeläisiä on tuontiuros Berrybreeze Daddy Coolilla (71). 21 urosta on tuottanut 50 % ajanjakson pennuista, tämä luku on hieman suurempi kuin edellisellä kaudella.

Nartuista viimeisten 10 vuoden aikana jalostukseen on käytetty eniten taulukon 4 narttuja (Liite 4: Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen käytetyt nartut). Eniten pentuja (14) oli Szkocka Elita She Is My Sinillä kolmesta pentueesta. Mariss Artemidalla, Quaint Qlusive Zanylla ja Sirkiss Share the Spritillä oli kullakin 12 pentua, Mariss Artemidalla kolmesta pentueesta, muilla kahdesta pentueesta. Toisessa polvessa eniten jälkeläisiä oli Eskwyre From Us To Youlla (50), Quaint Louisa Mayllä (43) ja Sirkiss She Made Me Waitilla (40).

4.1.3. Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun kotimaassa Iso-Britanniassa rekisteröitiin 584 skottia vuonna 2022 ja sitä edellisenä vuonna (2021) 656 skottia⁴. Luvut ovat hieman nousseet, minkä vuoksi skotlanninterrieri ei ole enää haavoittuvien kansallisten rotujen listalla⁵. Ruotsissa skotteja rekisteröitiin vuosina 2013-2022 vuosittain 28 - 66⁶. Norjassa rekisteröinnit vuosina 2013-2022 vaihtelivat 6-14 vuosittaisen rekisteröinnin välillä⁷. Tanskassa skotteja rekisteröitiin vuosina 2018-2022 vuosittain 41:stä 77:ään⁸.

4.1.4. Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Skotlanninterrierien rekisteröintimäärien keskiarvo Suomessa on pysytellyt viimeisen 10 vuoden aikana noin 60 koirassa per vuosi. Vuosittaista vaihtelua esiintyy, viisivuotisjaksolla 2013-2017 koiria rekisteröitiin vuosittain suunnilleen 54 koiraa ja vuosina 2018-2022 hieman enemmän, n. 66 koiraa.

Skotlanninterrieriharrastajat ovat tuoneet Suomeen sekä pentuja että käyttäneet ulkomaisia koiria jalostukseen. Kaudella 2013-2022 jalostukseen käytetyistä uroksista suomalaisia oli yli puolet (64 %), tuontikoiria 1/5 ja ulkomaisia uroksia 15 %. Kotimaisten urosten osuus jalostuskäyttöön käytetyistä uroksista on kasvanut edellisestä kaudesta. Kotimaisten narttujen osuus jalostukseen käytetyistä nartuista oli samalla tasolla kuin edellisellä kaudella (3/4).

Uroksia ja narttuja on käytetty jalostukseen hieman vanhempina kuin edellisenä kautena, urosten keskimääräinen jalostusikä on noussut noin 3,5-vuotiaasta yli 4 vuoteen. Skottien sukusiitosasteet ovat maltilliset, eri vuosien keskiarvo vaihtelee 1,1:stä 2,7 prosenttiin. Yksittäisten pentueiden sukusiitosaste

³ <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

⁴ <https://www.thekennelclub.org.uk/media/5726/quarterly-breed-stats-terriers.pdf> (17.9.2023)

⁵ <https://www.thekennelclub.org.uk/getting-a-dog/are-you-ready/vulnerable-native-breeds/> (17.9.2023)

⁶ <https://www.skk.se/globalassets/dokument/rasdokument/ras-skotsk-terrier.pdf> (11.9.2023)

⁷ <https://www.nkk.no/statistikk/category1098.html> (11.9.2023)

⁸ <https://www.dkk.dk/om-dkk/love-instrukser-og-blanketter/%C3%A5rlige-registreringstal> (16.9.2023)

vaihteli eri yhdistelmissä vuosina 2020-2022 0:sta prosentista 9,9 prosenttiin ja tässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta aiempiin vuosiin.

Jalostustoimikunta suosittelee yksittäisen yhdistelmän sukusiitosasteeksi enintään 6,25 % laskettuna viiden sukupolven mukaan.

Tehollinen populaatio on kasvanut jaksolla 2018-2022 ollen keskimäärin 63,4 kun se edellisellä viisivuotisjaksolla oli keskimäärin 59. Tehollisen populaation osuus maksimista vaihtelee 10-vuotisjaksolla per sukupolvi 44 %:sta 53 %:iin. Isät/emät -suhdeluku on kasvanut edellisestä viisivuotiskaudesta (2013-2017) 0,71:stä 0,84:ään, mikä tarkoittaa sitä, että useampia uroksia on käytetty jalostukseen.

Jalostustoimikunta suosittelee urokselle yhden sukupolven eli neljän vuoden aikana enintään 15 pentua - kuitenkin 3 pentuetta sallitaan. Yhden uroksen elinikäiseksi jälkeläismääräksi suositellaan korkeintaan 25 jälkeläistä.

4.2. Luonne ja käyttäytyminen

Skotlanninterrieri on luonteeltaan omanarvontuntoinen, rohkea ja itsenäinen, se saattaa olla hieman pidättyväinen vieraita kohtaan, mutta se ei saa olla arka eikä vihainen. Siitä löytyy myös temperamenttia sekä ripaus sporttisuutta ja paljon voimaa pienessä koossa. Tie tämän pienen, suuren koiran rakkautta ja lojaalisuutta täynnä olevaan sydämeen löytyy oikeudenmukaisesta kohtelusta ja rakkaudesta. 1930-luvulta tähän päivään tultaessa ovat skotit tulleet huomattavasti sosiaalisemmiksi. Yleinen käsitys on, että tämän päivän skotti on ystävällisempi, avoimempi ja vilkkaampi. Voi esimerkiksi verrata urosten näyttelykehää joitakin vuosikymmeniä sitten 2000-lukuun, ja todeta tunnelman nykyään olevan huomattavasti vähemmän sähköinen.

Skotti on nykypäivänä ensisijaisesti seurakoira, mutta ei pidä unohtaa sen alkuperäistä käyttötarkoitusta ja sitä, että se on terrieri ja näin ollen luonteen puolesta se on ennemminkin kova kuin pehmeä, skotti ei jää murehtimaan menneitä, vaan on aina valmis uusiin seikkailuihin. Sen käytös on itsetietoista, se ei kuitenkaan näy aggressiivisuutena vaan itseluottamuksena, rohkeutena ja uteliaisuutena.

Skottipentua tulee kasvattaa määrätietoisesti ja toivottua käyttäytymistä vahvistamalla. Skotilla on voimakas oma tahto, joka tuottaa toisinaan haasteita, varsinkin pentuaikana, mutta mikään erityisen hankala koulutettava se ei kuitenkaan ole.

4.2.1. Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän käyttäytyminen/luonne -osio:

”Luotettava ja uskollinen. Omanarvontuntoinen ja itsenäinen, pidättyväinen, mutta peloton ja erittäin älykäs. Rohkea, mutta ei koskaan aggressiivinen.

Rotumääritelmässä mainitut hylkäävät virheet luonteen osalta:

”vihaisuus ja liiallinen arkuus, sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen.”

Lisäksi historiaosuudessa skottien luonnetta on kuvattu näin:

”Ylämaalta kotoisin oleva terrieri tunnetaan yleisesti jäyhän skotlantilaisen perikuvana. Perheelleen ja ystävilleen skotlanninterrieri on iloinen ja ystävällinen, mutta pienimmästäkin äänestä se valpastuu, valmiina vartioimaan ja puolustamaan kotiaan.”

Rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on viittaus rotumääritelmän yleisvaikutelma-kappaleessa: *”sopivan kokoinen luolakoiraksi”*.

4.2.2. Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Skotlanninterrierillä ei ole erikseen käyttö- ja näyttelylinjoja.

4.2.3. PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Rotu ei kuulu PEVISAan.

4.2.4. Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

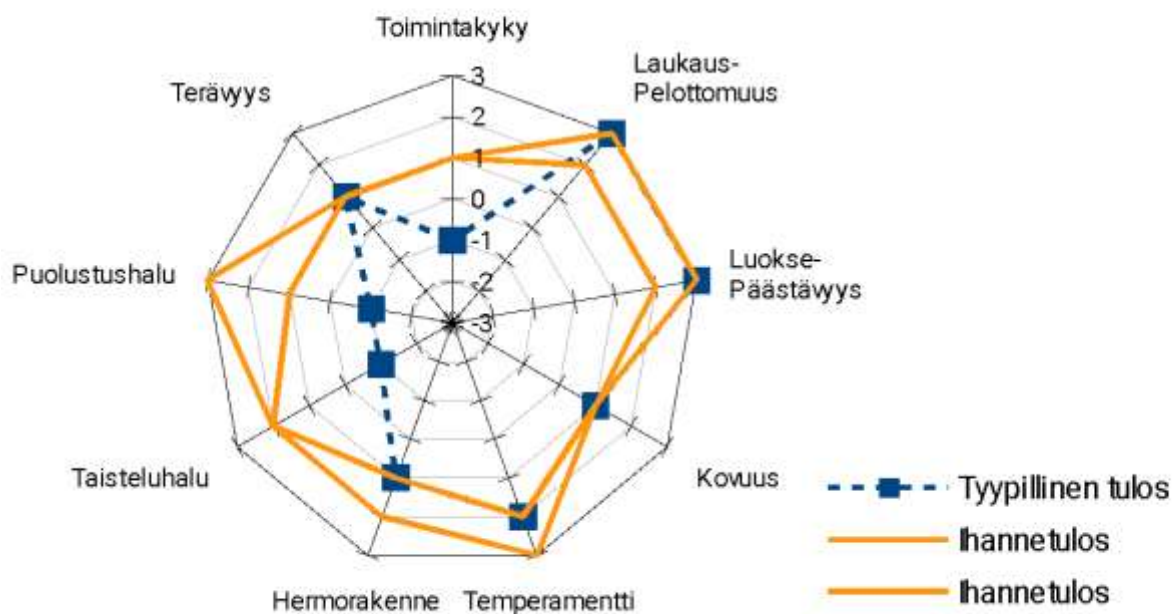
Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Ajanjaksona 2013-2022 yhteensä 15 skotlanninterrieriä on käynyt luonnetestissä ja 2 koiraa MH-luonnekuvauksessa. Tämä on hyvin pieni määrä; alle 2 % ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista. Monet rodun harrastajista epäilevät luonnetestin ja MH-luonnekuvauksen soveltuvan huonosti skotlanninterrierin luonteen arvioimiseen. Yhdistyksellä on paljon tehtävää, jotta saamme jaettua tietoa luonnetestauksesta ja rohkaistua rodun harrastajia viemään koiransa viralliseen luonnetestiin tai MH-luonnekuvaukseen.

Skotlanninterrierille on määritelty luonnetestin ihanneprofiili, joka hyväksyttiin Skotlanninterrierikerhon hallituksen kokouksessa 20.1.2020 (Liite 5).

Luonnetestiin osallistuneiden skottien (15 kpl) tyypillinen tulos osa-alueittain ja vertailu ihanneprofiiliin alla:

Osaosuoritus	Tyypillinen tulos	Ihanneprofiili	Ihannetuloksen saaneita (%)
Toimintakyky	-1 (pieni)	+1a (kohtuullinen), +1b (kohtuullisen pieni)	29%
Terävyys	+1a (pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua).	+1a (pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua), +1b (koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä)	100%
Puolustushalu	-1 (haluton).	+1 (pieni) tai +3 (kohtuullinen, hillitty)	41%
Taisteluhalu	-1 (pieni)	+2a (kohtuullinen) tai +2b (kohtuullisen pieni).	29%
Hermorakenne	+1a (hieman rauhaton).	+2 (tasapainoinen) tai +1a (hieman rauhaton) +1b (hermostunein pyrkimyksin).	94%
Temperamentti	+2 (kohtuullisen vilkas).	+2 (kohtuullisen vilkas) tai +3 (vilkas)	94%
Kovuus	+1 (hieman pehmeä).	+1 (hieman pehmeä).	76%
Luokse-Päästävyys	+3 (hyväntahtoinen, Luoksepäästävä, avoin).	+3 (hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin) tai +2a (luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen) tai +2b (luoksepäästävä, hieman pidättyväinen).	100%
Laukaus-Pelottomuus	+++ (laukausvarma).	+++ (laukausvarma) tai ++ (laukauskokematon).	82%

Ensimmäisten testattujen skottien osalta parhaat vastaavuudet ihanneprofiiliin verrattuna oli saatu terävyydestä ja luoksepäästävydestä. Näillä osa-alueilla kaikki testatut skotit olivat saaneet ihannetuloksen. Myös hermorakenteen ja temperamentin osalta yli 90 % testatuista oli saanut ihanneprofiilin mukaisen tuloksen.

Pienimmät vastaavuudet ihanneprofiiliin oli toimintakyvyssä ja taisteluhalussa. Ihanneprofiilin laatiminen näinkin pienen materiaalin perusteella on vain suuntaa antava. Täsmällisemmän ihanneprofiilin laatiminen rodullemme vaatisikin paljon suuremman otannan. Yhdistyksen tuleekin tiedottaa ja kannustaa omistajia osallistumaan luonnetesteihin. Tiedottaminen on tässä tapauksessa äärimmäisen tärkeää; rodun harrastajan on tiedettävä mihin osallistuu, miksi osallistuu, mitä siellä tapahtuu ja mieluiten kuultava jo luonnetestiin koiransa kanssa osallistuneiden kokemuksia ja tunteita testistä. Sama pätee MH-luonnekuvaukseen, se on luonnetestin ohella käyttökelpoinen väline luonteen arvioimiseen.

Käyttäytymisen jalostustarkastus

Käyttäytymisen jalostustarkastuksia ei ole tietävästi tehty skotlanninterriereille. Rodulle on kuitenkin määritelty käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili, joka hyväksyttiin Skotlanninterrierikerhon hallituksen kokouksessa 20.1.2020 (Liite 6). Ihanneprofiilia ei kuitenkaan ole Kennelliiton jalostustarkastusten hyväksytyissä ihanneprofiileissa. Tästä huolimatta skotlanninterrierit voivat osallistua käyttäytymisen jalostustarkastukseen ja voivat saada tuloksen 'suoritettu'.

Näyttelyt

Vuosien 2013-2022 välisenä aikana kaksi skotlanninterrieriä on saanut näyttelyssä lautapalkinnon 'hylätty (HYL)' (maininta vihainen) ja yksi 'ei voida arvostella (EVA)' (maininta väistää). Nykyisten sähköisten arvostelujen aikana arvostelun osiot "Koiran käyttäytymisen arvioiminen" ja "Suhtautuminen tuomariin"

näkyvät vain omistajalle. Ainoastaan jos koira on saanut laatuarvostelussa EVA:n tai HYL:n, syy tulee kirjata arvosteluun.

4.2.5. Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut metsästys, erityisesti pienten haittaeläinten metsästys ja luolametsästys. Yhä tänä päivänäkin skotlanninterrieri rakastaa kävelylenkkejä sekä tutkimusretkiä maastossa. Monilla skoteilla on jäljellä myös aimo annos riistaviettiä ja tilaisuuden tullen skotti häätää pihapiiristään niin rotat, oravat kuin villikanitkin. Metsästysvietti saattaa joskus näkyä paitsi riistan myös polkupyörien tai ajoneuvojen jahtaamisena. Varsinaiseksi metsästäväksi luolakoiraksi nykyisestä raskasrakenteisesta, matalaraajaisesta skotista ei enää ole.

Kokeet

Skotlanninterrierillä on virallinen osallistumisoikeus metsästyskoirien jäljestämiskokeisiin (MEJÄ). Lajilla on rodun piirissä joukko harrastajia, mutta vain muutamat koirakot ovat osallistuneet virallisiin kokeisiin. Toistaiseksi kaksi skotlanninterrieriä (Perhaps Sexceptional ja Sirkiss Storyville) ovat saavuttaneet jäljestämisvalion arvon. Vuosien 2013–2022 välisenä aikana seitsemän skotlanninterrieriä on osallistunut virallisiin jäljestämiskokeisiin ja ne ovat saaneet kokeista 39 tulosta.

Skottien kanssa harrastetaan jonkin verran myös agilityä ja uusimpana lajina rally-tokoa. Muutamalla koirakolla on jo viralliset tulokset näistä kilpailumuodoista, agilitystä 3 koirakolla, rally-tokosta 4 koirakolla.

Vuosien 2013–2022 välisenä aikana rodulle ei ole kirjattu yhtään virallista toko-tulosta.

4.2.6. Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Kerhon uusimmassa terveystutkimuksessa (2023, sukupuolijakauma vastauksissa 50/50) kysyttiin skottien käytöksestä ja luonteesta ja saatiin seuraavia vastauksia:

”Oletko tyytyväinen koiran luonteeseen arjessa?” 124 vastausta; 94 % vastasi Kyllä, 6 % vastasi Ei.

”Onko koirallasi käytöshäiriöitä? 119 vastausta;

- Ei ole käytöshäiriöitä 77 % (tämä laskenut hieman vrt. SKL terv.kysely 2019 83 %),
- Remmiräyhäämistä/aggressiivisuus toisia koiria kohtaan 9 % (pysynyt samalla tasolla vrt. SKL terv.kysely 2019, huomioitava erilainen laskutapa ed terv.kyselyn vastauksissa),
- Ääni-/paukkuarkuutta 10 % (tämä noussut selvästi vrt. SKL terv.kysely 2019, tosin huomioitava erilainen laskutapa ed terv.kyselyn vastauksissa),
- Jokin muu: 4 % (mm. 1 kpl eroahdistus, 1 kpl varauksellinen luonne, 1 kpl reaktiivisuutta ja säikkymistä, 1 kpl erittäin itsepäinen, 1 kpl pelkää uudella asuinalueella)

Kukaan vastanneista ei raportoinut aggressiivisuudesta ihmisiä kohtaan.

Vastaajilta kysyttiin myös ”Onko rotu vastannut ennakko-odotuksiasi rodusta?”

124 vastausta; 97 % vastasi Kyllä, 3 % vastasi Ei.

Ne 3 % (6 kpl), jotka vastasivat kysymykseen Ei, oli syyt seuraavat:

- itsepäisempi mitä osasi odottaa
- 2 kpl ennakko-odotuksia sairaampi
- turkin trimmaustiheys yllätti
- koira hiljaisempi kuin edellinen skotti

- melko pehmeä luonne, kuitenkin helppo kotiloissa

Uusimman terveystarkastuksen (2023) lopuksi kysyttiin vastaajilta:

”Onko seuraava koirasi myös skotti? 124 vastausta;

60 % vastasi Kyllä, 22 % vastasi Todennäköisesti, 9 % vastasi En tiedä ja loput 9 % jakaantuivat vastauksille Ei ja En ota enää koiraa, jälkimmäisen olleen suurempi.

Tämä terveystarkastuksen viimeinen kysymys ja vastaukset kertovat mielestämme paljon rodun luonteesta, koska yleisesti ottaen omistajat arvioivat ko. asiaa juurikin luonteen näkökulmasta.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Kennelliiton terveystarkastuksessa (2019) oli kysymys lisääntymiskäyttäytymisestä. Kukaan 47:stä tähän kysymykseen vastanneesta ei maininnut nartullaan olleen ongelmia pentujen hoivaamisessa tai imetyksessä, tai muita lisääntymiskäyttäytymisen ongelmia. Urosten ja narttujen sukupuolivietti ja narttujen hoivaviettiä voidaan pitää hyvänä.

4.2.7. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Yhä edelleen skotlanninterrierin luonteesta on saatavilla hyvin vähän tutkittua/arvioitua tietoa. Rodun harrastajilla on edelleen epäilyksiä luonnetestin ja MH-luonnekuvauksen soveltuvuudesta skotlanninterrierin luonteen arvioimiseen. Yhdistyksen tehtävänä on jakaa tietoa luonnetestauksesta ja rohkaista rodun harrastajia viemään koiransa viralliseen luonnetestiin, MH-luonnekuvaukseen tai käyttäytymisen jalostustarkastukseen. Myös nimenomaan skoteille järjestettävää luonnetestiä, MH-luonnekuvauksilaisuutta tai käyttäytymisen jalostustarkastusta tulisi harkita.

Vaikka skotlanninterrierin luonteesta ei tämänhetkisen käsityksen mukaan ole merkittäviä ongelmia, kasvattajien tulee kiinnittää huomiota koiriensa luonteisiin. Selvästi aggressiivisia, arkoja tai erityisen ääniherkkiä koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Uusimman terveystarkastuksen (2023) vastausten perusteella ääniherkkyys/paukkuarkuus tuntuu hiukan lisääntyneen edelliseen terveystarkastukseen verrattuna. Luonnetestin Laukauspelottomuus-osuudessa 4 koiraa sai Laukaisuvarma-tuloksen, 7 koiraa Laukaisukokematon-tuloksen ja 3 koiraa Laukaisualtis-tuloksen. MH-luonnekuvauksen osasuorituksessa ’Ampuminen’ 2 koiraa sai tuloksen 1 ’Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön’. Näitä tuloksia tulisi seurata tulevaisuudessa.

Terveystarkastuksen luonneosuuden perusteella skotti ei ole koirasosiaalisin rotu ja tätä ominaisuutta kannattaneekin seurata jatkossa, emme halua skotin saavan remmiräyhääjän mainetta.

Remmiräyhäämiseen vaikuttaa myös se, miten omistaja ottaa tilanteet haltuunsa. Omassa laumassa skotit tulevat yleensä aina hyvin toimeen keskenään, oli sitten kyseessä ns. sekalauma tai pelkästään yhtä sukupuolta oleva lauma.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Skotlanninterrierien terveystilannetta kartoitettiin vuonna 2023 terveystarkastuksella, joka toteutettiin sähköisenä lomakkeena Skotlanninterrierikerhon kotisivuilla. Vastauksia tuli 124 koirasta, joka vastaa noin 21 prosenttia vuosien 2013-2022 rekisteröinneistä. Vastaajilla oli mahdollisuus vastata eri vuosina syntyneiden ja myös jo kuolleiden skottien osalta. Uroksia ja narttuja koskevia vastauksia oli yhtä paljon. Vastauksissa koirien iät jakaantuivat siten, että 0-6-vuotiaita oli 58 %, yli 6-vuotiaita 24 % ja kuolleita 18 %.

Edelliseen, vuonna 2019 toteutettuun Suomen Kennelliiton terveystarkastukseen vastauksia tuli kaikkiaan 134 koirasta - lukumäärä vastaa 22 % vuosien 2009-2019 rekisteröinneistä. Kyselyyn osallistuneista koirista 55 % oli iältään 0-6 vuotiaita, 29 % yli 7-vuotiaita ja 16 % kuolleita. Vastauksista 53 % käsitteli narttuja, uroksia

vastaavasti 47 %. Terveyskyselyn tulokset kokonaisuudessaan ovat luettavissa kerhon nettisivulla⁹. Muita hyödyllisiä tietolähteitä ovat Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän kuolinsyytilasto ja viralliset terveystutkimustulokset¹⁰.

4.3.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

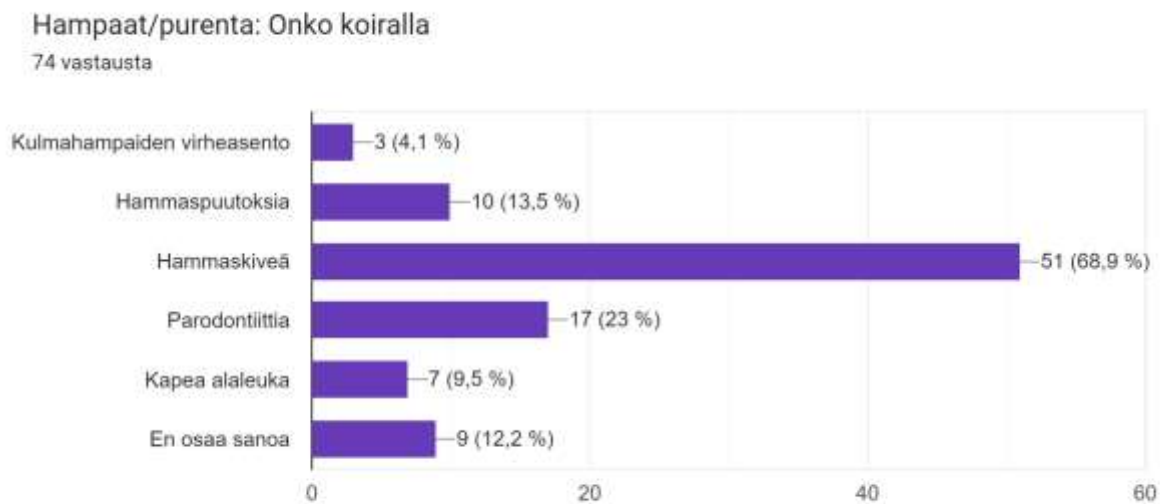
Skotlanninterrieri ei kuulu PEVISA-ohjelman rotuihin.

4.3.2. Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Suomalaisilla skotlanninterriereillä ei ole todettu merkittäviä sairauksia ja vikoja. Rodun jalostuksen tavoitteena on pitää skottien terveystilanne hyvänä.

Suun ja hampaiden ongelmat

Vuonna 2023 toteutetussa terveystutkimuksessa suun ja hampaiden ongelmia koskevaan kohtaan saatiin 74 vastausta, jotka jakaantuivat seuraavasti:

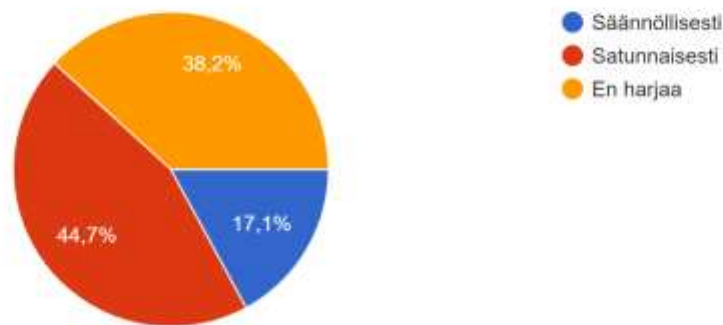

⁹ <https://www.skotlanninterrieri.fi/terveyskysely-2/>

¹⁰ <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx>

Hampaat/purenta: Harjaatko koiran hampaita?

123 vastausta

Iso osa purennan ja hampaiden ongelmista liittyy hammaskiveen ja parodontiittiin, jotka kumpikin liittyvät koirien hampaiden hoitoon. Skottien omistajien tuleekin kiinnittää huomiota hampaiden huoltoon, terveystarkastuksen perusteella reilusti yli puolet vastaajista jo harjaavatkin koiriensa hampaita.

Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota hampaiden ja suun terveyteen niin jalostusvalinnoissa kuin pennunhoito-ohjeissakin.

Purentavirheet

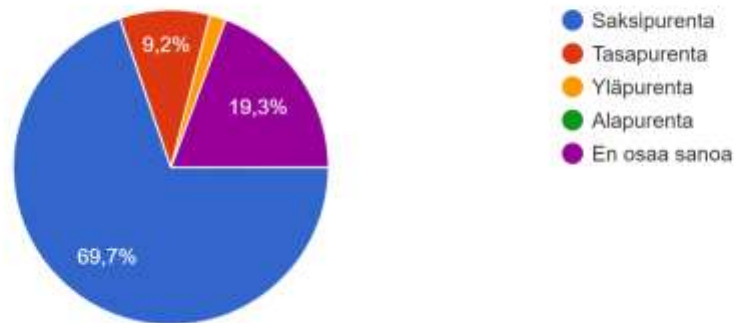
Aikuisella koiralla on normaalisti 42 hammasta. Yleisin virhe purennassa on yhden tai useamman välihampaan puutos. Välihammaspuutos ei muutoin haittaa koiran elämää, mutta useiden välihampaiden puuttuminen heikentää leukaluun kestävyyttä kyseisestä kohdasta. Hammaspuutokset ovat lähes aina perinnöllisiä.

Skotlanninterrierin normaali purenta on ns. leikkaava purenta eli saksipurenta. Vakava purentavirhe on yläpurenta (alapurenta) ja/tai kapea alaleuka, jolloin kulmahampaat painavat toisiaan vasten tai pahimmillaan alakulmahampaat painavat yläleukaan yläkulmahampaiden sisäpuolelle. Hoitovaihtoehtona on alakulmahampaiden poisto tai alakulmahampaiden lyhennys ja pulpa-amputaatio/juurihoito. Vikaa pidetään perinnöllisenä, mutta tarkkaa periytymismallia ei tunneta.

Vuoden 2023 terveystarkastuksen mukaan 70 % purennoista oli rotumääritelmän mukaisia saksipurentoja, vajaa 10 % tasapurentoja ja 20 % vastaajista ei osannut määritellä purentaa. Alapurennoista ei ollut mainintaa.

Hampaat/purenta: Onko koiralla

119 vastausta

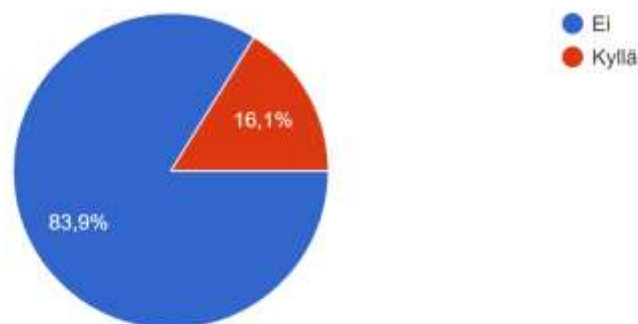
Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolta puuttuu enemmän kuin 4 välihammasta.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolla on vakava purentavirhe tai kulmahampaiden virheasento.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jonka purenta on korjattu kirurgisesti tai oikomishoidolla.

Lääkitys: Onko koiralla säännöllinen lääkitys?

124 vastausta

Vuoden 2023 terveyskyselyn vastausten mukaan 16 prosentilla koirista oli säännöllinen lääkitys.

Lääkityksen syinä mainittiin kilpirauhasen vajaatoiminta, koholla olevien maksa-arvojen hoito, sapen toiminnan tukeminen, sakkauma sappirakossa, kuparikertymähepatiitti, epilepsia, krooninen suolistotulehdus IBD, SLO, iho-oireet, TCC virtsarakon syöpä, eturauhasen liikakasvu ja haiman toimintahäiriöt.

Sisäelinten sairaudet

Terveyskyselyssä 2023 kysyttiin sisäelinten sairauksista maksan, munuaisten ja haiman vajaatoiminnasta – maksan vajaatoiminnasta oli 5 mainintaa. Muista sisäelinten sairauksista mainittiin sapen ja haiman ongelmia sekä muutamia muita yksittäisiä ongelmia. Kohonneita maksa-arvoja todettiin keskimäärin 3-4 vuoden iästä lähtien.

Krooninen hepatiitti

Krooninen hepatiitti on yhteisnimitys lukuisille maksan sairauksille, joissa maksakudos rappeutuu ja tuhoutuu. Krooninen tulehdusreaktio tuhoaa vähitellen maksakudosta ja johtaa lopulta maksan vajaatoimintaoireisiin ja maksakirroosiin. Laboratoriossa suoritettussa verikokeessa seerumin ALAT- ja AFOS-arvo ovat koholla, ALAT- ja AFOS-arvojen nousu voi johtua myös muista syistä. Lopullinen diagnoosi voidaan tehdä kudostutkimuksen avulla tai vasta ruumiinavauksessa.

Maksasairaat koirat alkavat oireilla juomalla poikkeavan runsaasti. Virtsan erityys lisääntyy. Koiralla esiintyy ruokahaluttomuutta, laihtumista, oksentelua, ripulia, keltaisuutta limakalvoilla, nesteen kertymistä vatsaonteloon ja sen seurauksena turvotusta. Aluksi maksa yleensä laajenee. Sairauden edetessä se pienenee ja muuttuu kirroottiseksi (kovettuu). Hoitona on maksaan kohdistuvan rasituksen välttäminen maksan toimintaa tukevalla ruokavaliolla ja ravintolisillä tavoitteena hillitä tulehdusprosessia ja maksan sidekudostumista ja vähentää vajaatoimintaoireita.

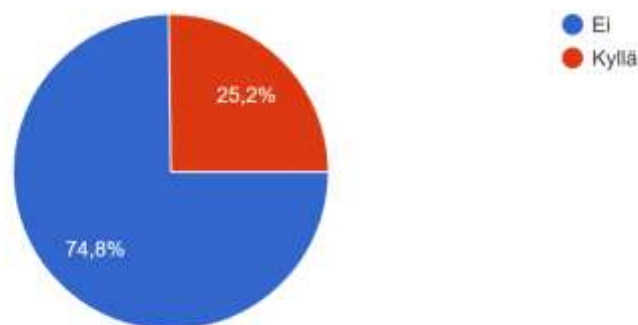
Korkeiden maksa-arvojen taustalla voi olla myös virus- tai bakteeri-infektio ja/tai ympäristömyrkyt tai muut elimistölle haitalliset yhdisteet.

Kroonista hepatiittia sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Koska sairaus todetaan tyypillisesti vasta myöhemmällä iällä ja silloin koiraa on mahdollisesti jo ehditty käyttää jalostukseen, hepatiittikoirien jälkeläisille suositellaan maksa-arvojen tarkkailua ja maksatutkimuksia tarpeen mukaan.

Sisäelinten sairaudet: Onko koiralta mitattu maksa-arvot (AFOS, ALAT)?

111 vastausta

Terveyskyselyn 2023 mukaan maksa-arvoja on mitattu neljännekseltä vastaajien koirista:

Virtsateiden tai lisääntymiselinten sairaudet

Vuoden 2023 terveyskyselyssä kysyttiin jatkuvista/toistuvista tulehduksista. 18 koiran osalta tuli tähän vastauksia. Virtsatietulehduksia raportoitiin 3 kappaletta, virtsakivet/virtsakiteet 1 kappale.

Muut jatkuvat/toistuvat tulehdukset jakaantuivat seuraavasti:

- silmätulehdus (5)
- suolistotulehdus (4)
- anaalirauhastulehdus (2)
- SLOon liittyvä kynsivallitulehdus, anaalirauhasten tyhjäntäminen, herkkävatsaisuus (kustakin 1 maininta)

Eturauhasvaivoja oli ilmoitettu 15 % uroksista.

Virtsakivet

Virtsakivi on kiveä muistuttava mineraalikeräytymä virtsateissä tai -rakossa. Tyypillisiä oireita ovat verivirtsaisuus, virtsaamisvaikeudet tai pidätyskyvyttömyys. Virtsakivet ja -kiteet voivat olla hyvin kivuliaita. Hoitovaihtoehtoina on leikkaus tai liuotus erityisdieteillä.

Eturauhasvaivat

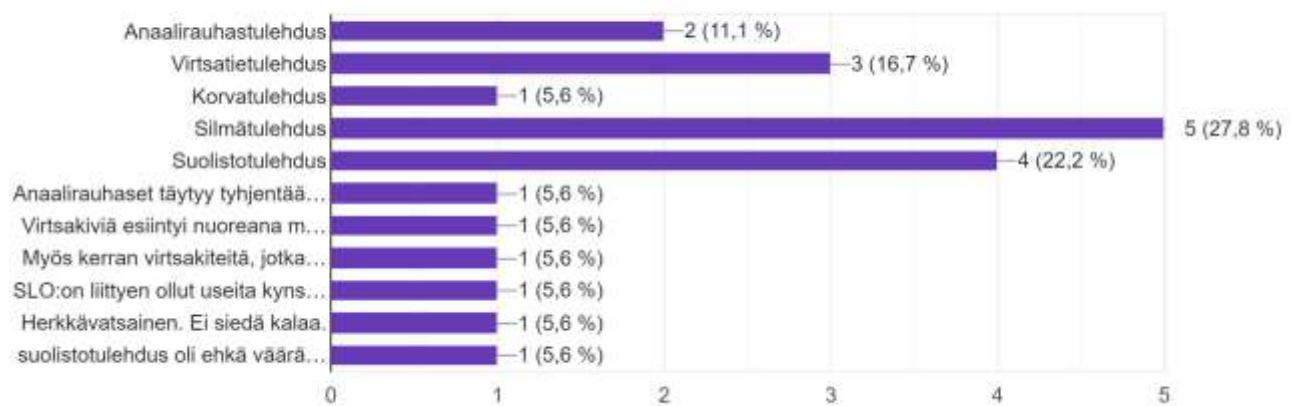
Eturauhasen laajentuma tai eturauhastulehdus on keski-ikäisten ja vanhojen uroskoirien ongelma. Terveyskyselyssä oli kuitenkin muutama keski-ikäinen uros mainittu. Vaiva ilmenee virtsaamisvaikeuksina tai virtsan tiputteluna. Virtsan joukossa on voi olla verta. Hoitoina käytetään yleensä antibioottikuuria ja hormoneihin vaikuttavaa lääkeainetta tai kastratiota.

Tulehdussairaudet

Vuonna 2023 toteutetussa terveystutkimuksessa tulehduksiin liittyen saatiin 18 vastausta, jotka jakaantuivat seuraavasti:

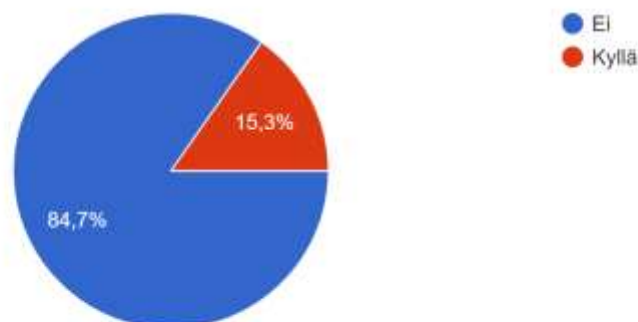
Jatkuvat/toistuvat tulehdukset: Onko koiralla toistuvasti seuraavia tulehduksia?

18 vastausta

Uroksen hormonitoiminta: Onko uroksella eturauhasvaivoja?

59 vastausta

Kasvainsairaudet

Jalostustietojärjestelmän mukaan skotlanninterrierien yleisin kuolinsyy vuosina 2013-2022 on kasvainsairaudet¹¹ ja niistä yleisimmät ovat maksan, munuaisten tai suoliston kasvain (11 mainintaa) ja virtsarakon kasvain (8 mainintaa). Kasvainsairauksiin skotit ovat kuolleet keskimäärin 10-vuotiaina.

Terveyskyselyssä 2023 pyydettiin vastaajia kertomaan kuolleiden skottiensa osalta kuolinsyy. 18 vastauksesta yleisimmät kuolinsyyt olivat kasvain ja elintoimintojen hiipuminen, molemmista 6 mainintaa.

2019 terveystutkimuksen mukaan kasvainsairauksista oli 16 %:lla vastanneista:

- maksakasvain (5 %),
- virtsarakon kasvain (3 %),
- ihokasvain (3 %),
- nisäkasvain (2,2 %) ja
- suolistokasvain (2,2 %).

Virtsarakonsyöpä eli TCC

Kasvainsairauksista on erityisesti mainittava virtsarakon pahanlaatuinen kasvain (TCC). Joidenkin ulkomaisten tutkimusten mukaan skoteilla on muihin rotuihin verrattuna kohonnut riski sairastua virtsarakonsyöpään¹².

Tyypillisiä oireita ovat mm. tihtynyt virtsaamistarve, ongelmat virtsanpidätyksessä, toistuvat virtsatietulehdukset, virtsaamiskivut ja verivirtsaisuus. Riskitekijöitä ovat mm. ympäristömyrkyt ja ylipaino. Hoitona on leikkaus ja/tai lääkehoito. TCC havaitaan yleensä vasta myöhäisessä vaiheessa, jolloin hoidosta riippumatta ennuste on usein huono.

Hormonaaliset sairaudet

Vuoden 2023 terveystutkimuksen vastausten mukaan yleisin hormonaalinen sairaus oli kilpirauhasen vajaatoiminta, hypotyreoosi (7 mainintaa)

Kilpirauhasen vajaatoiminta

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää¹³. Vuoden 2023 terveystutkimuksessa kilpirauhasen vajaatoiminta oli 5,65 %:lla skoteista.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita

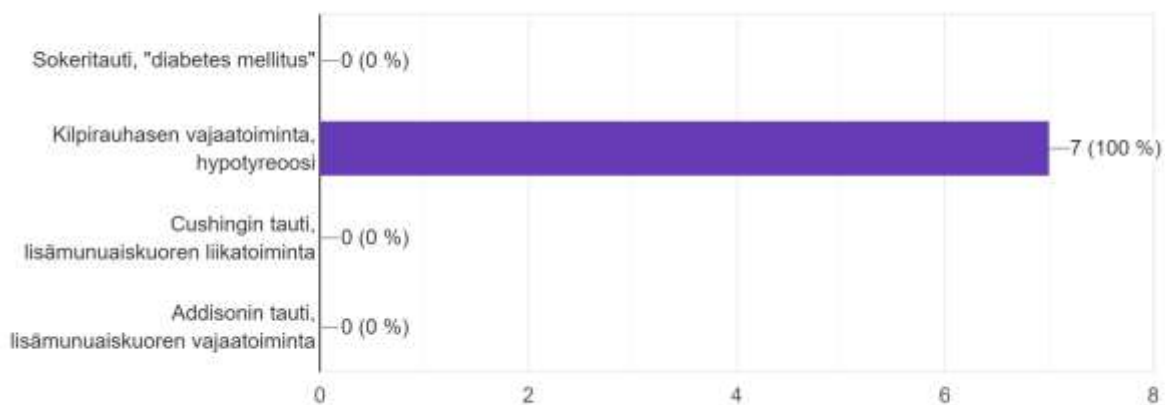
¹¹ <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmTerveystilastot.aspx?R=73&Lang=fi> (17.9.2023)

¹² https://stca.biz/wp-content/uploads/2020/03/Scotties-and-Bladder-Cancer_Loundsbury_Dawson.pdf,
<https://www.discovermagazine.com/the-sciences/dogs-may-be-key-in-early-bladder-cancer-detection>

¹³ <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kilpirauhasen-vajaatoiminta>

Muut hormonaaliset sairaudet: Onko koiralla todettu

7 vastausta

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Cushingin tauti

Cushingin oireyhtymässä lisämunuaisten kuorikerros tuottaa liikaa kortisolihormonia. Tämä voi johtua joko aivojen käpylisäkkeen kasvaimesta tai itse lisämunuaisten kuorikerroksen liikatoiminnasta.

Cushingin tautia tavataan yleensä vanhoilla koirilla, suurin osa potilaista on yli 9-vuotiaita, nuorimmat sairastuneetkin ovat yli 6-vuotiaita. Oireet kehittyvät hitaasti useiden vuosien aikana ja muistuttavat aluksi paljon normaalia ikääntymistä. Kun koira saa Cushingin tauti diagnoosin, sillä on ollut kroonista kortisolin ylituotantoa jo pitkään. Eläin tuodaan eläinlääkärille yleensä runsaan juomisen, toistuvien virtsatulehdusten tai jatkuvan väsymyksen takia. Suurimmalla osalla potilaista lihakset ovat surkastuneet – tästä johtuu Cushing-potilaan tyypillinen ulkonäkö: tikkujalat ja roikkuva maha ("tynnyrivartalo"). Joillakin koirilla turkki ohenee voimakkaasti. Joskus ainoa oire voi olla toistuva virtsatulehdus tai verivirtsaisuus. Myös kohonneiden maksa-arvojen takana voi olla Cushingin tauti.

Lääkitys auttaa suurta osaa Cushingin tautia sairastavista koirista. Oikea annostus vaatii tarkkuutta ja säännöllistä kontrollointia. Vuoden 2023 terveystarkastuksessa ei ollut yhtään mainintaa Cushingin taudista.

Iho-ongelmat

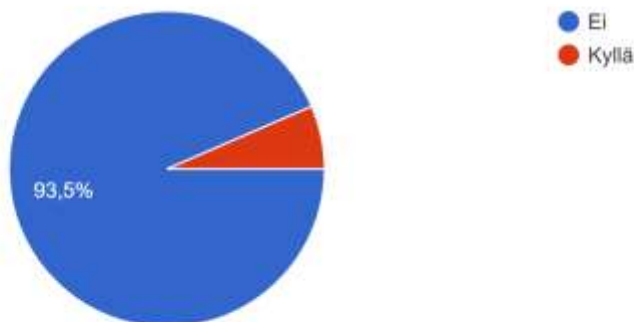
Terveystarkastuksen vastauksissa vuonna 2023 (123 kpl) 94 % vastanneista ilmoitti, että koirilla ei ole allergioita. Niistä, jotka vastasivat koirilla olevan allergioita (6 % vastanneista), alle puolet ilmoitti, että allergia oli todettu eläinlääkärin toimesta. Mainittuja allergioita olivat homeallergia, vilja, vehnä, maito, atopia, närästys/tyhjän vatsan oksentelu. Vuoden 2019 terveystarkastukseen verrattuna mainintoja iho-ongelmista on merkittävästi vähemmän, mutta tuloksia ei voida verrata suoraan, koska kysymykset eivät olleet täysin samoja.

Vuoden 2019 terveystarkastuksessa 16 %:lla skotlanninterriereistä oli toistuvia tai jatkuvia iho-ongelmia.

- Toistuva/jatkuva ihon tai tassujen kutina, hilseily, punoitus tai tulehdus ilman selvää syytä (6 %),
- Muista ongelmista/sairauksista (hilsepunkki, allergia, cushing) johtuva ihon kutina, (6 %) ja
- Toistuva/jatkuva tassujen kutina/tulehdus eli "furunkuloosi" (3 %).
- Toistuvia tai kroonisia ulkokorvan tulehduksia oli ollut kahdella koiralla, toistuva paikallinen märkivä ihotulehdus eli "hot spot" yhdellä ja demodikoosi eli "sakaripunkki" yhdellä koiralla.

Allergiat: Onko koiralla allergioita?

123 vastausta

Allergisiksi todettuja koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Hermostolliset sairaudet

Skottikramppi

Skottikramppi on kuvattu eläinlääketieteellisessä julkaisussa ensimmäisen kerran jo 1940-luvulla¹⁴. Nimestään huolimatta skottikramppi ei ole lihaskramppi eikä epilepsian kaltainen kohtaus. Siihen ei liity kouristelua eikä tajunnan menetystä. Skottikramppi on neurologinen ongelma liikkeiden koordinaatiossa. Koirat, joilla on skottikramppi, liikkuvat suurimman osan aikaa aivan normaalisti. Skottikramppioireet laukaisee stressi, riehakas liikunta, kova juokseminen, toisen koiran kohtaaminen tai muu innostuksen/jännityksen aihe. Skottikrampin aikana koira ei pysty täysin kontrolloimaan liikkeitään ja saattaa näyttää siltä, että koira köyristää selkäänsä ja takajalat yliojentuvat. Kun innostus/jännitys loppuu, oireet häviävät nopeasti.

Skottikrampin oireet ilmenevät yleensä ensimmäisen ikävuoden aikana, joskus jo 6-8 viikon iässä. Skottikramppi ei parane, muttei myöskään pahene. Skottikramppi ei yleensä vaikuta merkittävästi koiran elämänlaatuun eikä lyhennä koiran elinikää. Useimmiten lääkitystä ei tarvita.

Skottikrampin uskotaan periytyvän autosomaalisesti peittyvästi, mutta geenivirhettä ei toistaiseksi ole löydetty.

Vuoden 2019 terveyskyselyssä kolmella koiralla oli skottikramppi. Terveyskyselyn 2023 vastauksissa (123 kpl) skottikramppista ei ole mainintaa.

Skottikramppia sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Silmien tai silmäluomien ongelmat

Virallisia silmätarkastuksia on tehty vuosina 2013-2022 rekisteröidyille (599 kpl) skotlanninterriereille yhteensä 177 kpl. Täysin terveitä koiria oli hieman yli 70 % testatuista. Perinnöllisiä silmäsairauksia todettiin seuraavasti (Lähde: KoiraNet):

- PPM iris-iris 38 koiralla
- PPM iris-linssi 4 koiralla
- Distichiasista l. ylimääräisiä ripsiä 3 koiralla

¹⁴ Klarenbeek A. An intermittently appearing disturbance in the regulation of the leg tonus observed in Scottish Terriers. Tijdschr Diergeneeskd (1942).

- PHTVL/PHPV (sairauden aste 1) 4 koiralla
- RD, multifokaali 2 koiralla
- muu vähämerkityksellinen kaihi 1 koiralla

PPM (persistent pupillary membranes) on synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Tavallisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa iris-iris PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne ”piiloutuvat” värikalvon poimuihin. Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn¹⁵.

Jalostustoimikunta suosittelee virallista silmätarkastuslausuntoa jalostukseen käytettävälle koirille.

Vakavia perinnöllisiä silmänsairauksia sairastavia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

Tuki- ja liikuntaelinten ja luuston sairaudet

Patellaluksaatio

Patellaluksaatiossa polvilumpio siirtyy normaalilta paikaltaan reisiluun nivelharjanteiden välisestä telaurasta polven etupuolelta jommallekummalle puolelle, joko raajan sisä-(mediaali) tai ulko-(lateraali) puolelle.

Polvitarkastuksessa 0 on terve (kliinisesti terve) ja 1-4 patellaluksaation eri asteita, joista 1. aste on lievin ja 4. aste vakavin. Lievimmissä tapauksissa koira on enimmäkseen oireeton. Sillä saattaa esiintyä hetkittäistä ontumista tai epäpuhdasta liikkumista ja pomppimista kolmella jalalla. Vakavammassa asteessa liikkuminen voi olla hankalaa vioittuneella jalalla ja vika voi olla kivulias. Tällöin koira pitää jalkaansa mielellään koukussa. Vakava-asteinen patellaluksaatio voidaan usein korjata leikkauksella.

Vuosina 2013-2022 rekisteröidyistä koirista (599 kpl) virallinen polvitarkastuslausunto on 27 %:lla. Kliinisesti terveitä, tulos 0, näistä on 96 %, Patellaluksaation lievin aste 1, mediaali tai lateraali, on 4 %:lla tutkituista. Aste 2 on todettu yhdellä koiralla.

Jalostustoimikunta suosittelee, että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi voimassa oleva virallinen polvitarkastuslausunto.

Polvituloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Polvituloksen 2 tai sitä huonomman tuloksen saanutta koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Polvitulos määräytyy aina heikomman polven mukaisesti.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on tilastollisesti koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla.

Vika jaetaan eri vaikeusasteisiin: A = ei muutoksia, B = lähes normaali/rajatapaus, C = lievä, D = kohtalainen (keskivaikea) ja E = vaikea. Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen.

Vuosina 2013-2022 rekisteröityjen (599) skotlanninterrierien lonkkaniveltilastossa on tiedot 12 kuvatusta koirasta:

¹⁵ <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

- A-lonkat: 2 koiraa
- B-lonkat: 5 koiraa
- C-lonkat: 5 koiraa

Jalostustoimikunta suosittelee, että koirien lonkkia kuvattaisiin enemmän, jotta saataisiin kattavampi kuva siitä, missä määrin skotlanninterriereillä on lonkkanivelen ongelmia.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (inkongruenssi)

Vuoden 2019 loppuun saakka skotlanninterrierit saattoivat saada viralliset kyynärnivelen dysplasiausunnnot. Kennelliitto on päättänyt, että 1.1.2020 alkaen kondrodystrofisille roduille ei enää anneta kyynärniveldysplasiausuntoja, sillä näillä roduilla ensisijainen kyynärnivelen kehityshäiriö on inkongruenssi. Voimme puhua kasvuhäiriöstä (dysplasiasta), mutta on muistettava, että kyseessä on erityyppinen sairaus kuin ei-kondrodystrofisten, ”pitkäjalkaisten”, koirien kyynärnivelen kasvuhäiriö. Skotlanninterrieri on kondrodystrofinen rotu.

Kondrodystrofisilla roduilla on perinnöllinen luiden kasvuhäiriö, joka aiheuttaa jalkojen luiden pituuskasvun häiriintymisen jo sikiöaikana, näillä roduilla on tyypillisesti lyhyet raajat ja pitkäkö matala runko, tyyppirotu on mäyräkoira. Kaikkia kondrodystrofisia rotuja yhdistää sama lyhytjalkaisuuden aiheuttava mutaatio. Vakava-asteinen inkongruenssi johtaa väistämättä nivelrikkoon.

Luiden pituuskasvu tapahtuu rustoisten kasvulevyjen kohdalla. Pituuskasvu loppuu, kun kasvulevyt ovat luutuneet kiinni. Kaikilla kondrodystrofisilla roduilla raajojen luut ovat lyhyemmät ja paksummat ja myös normaalia käyremmät, mutta toisinaan kyynärluun kasvulinja sulkeutuu liian aikaisin ja väärtinluun jatkaessa kasvuaan luiden mittasuhteet muuttuvat epänormaaleiksi. Seurauksena voi olla kyynärluun epäyhdenmukaisuus (inkongruenssi). Kondrodystrofisilla roduilla taipumus kasvulinjan liian aikaiseen sulkeutumiseen on perinnöllinen ja siksi sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla¹⁶.

Inkongruenssin yleisyydestä skotlanninterriereillä ei ole vielä paljoakaan tutkittua tietoa. Vain muutama koira on saanut uuteen kuvantamistapaan perustuvan lausunnon (vuonna 2021 kolme tulosta: 1/1, 1/1 ja 2/1, v. 2023 2 kpl: 1/0 ja 1/1). Skotlanninterriereillä ei ole havaittu pentuontumista, jota pidetään kyynärnivelen inkongruenssin selkeimpänä oireena. Tosin kasvuhäiriö voi oireilla myös vanhenevilla koirilla nivelkipuina, ontumisena ja liikuntarajoitteina.

Perinnölliset selkämuutokset

Koirien perinnöllisiä selkämuutoksia voidaan tutkia röntgenkuvauksilla. Tällaisia muutoksia ovat spondyloosi, välimuotoinen lanne-ristinikama, nikamaepämuodostumat sekä kondrodystrofisten rotujen selkänikamien välilevyjen rappeutuminen ja välilevykalkkeutumat. Selkämuutokset aiheuttavat takaselän kipuja ja pahimmissa tapauksissa takajalkojen halvauksen.

Tutkimustulokset:

- 2022 ei tutkittuja koiria
- 2021 2 tutkittua koiraa: LTV0 (normaali), SP0 (puhdas), VA0 (normaali); LTV2 (symmetrinen), SP0 (puhdas), VA0 (normaali)
- 2020 1 tutkittu koira: LTV0 (normaali), SP0 (puhdas), VA1 (aste 1, lievä)
- 2019 1 tutkittu koira: LTV0 (normaali), SP0 (puhdas), VA0 (normaali)
- 2018 ei tutkittuja koiria
- 2017 tutkittu 2 koiraa: LTV0, SP0, VA0; LTV1, jakautunut ristiluun keskiharjanne

¹⁶ <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-inkongruenssi>

- 2016 ei tutkittuja koiria
- 2015 tutkittu 1 koira: LTV4 (6 tai 8 lannenikamaa)
- 2014 ei tutkittuja koiria
- 2013 ei tutkittuja koiria

Jalostustoimikunta suosittelee, että selkiä kuvattaisiin enemmän, jotta saataisiin parempi käsitys siitä, missä määrin rodussa esiintyy perinnöllisiä selkämuutoksia.

Oireettomia koiria voidaan käyttää jalostuksessa.

LTV1-LTV4 -tuloksen saaneita koiria suositellaan käytettäväksi vain LTV0-koiran kanssa.

CMO eli kraniomandibulaarinen osteopatia

CMO eli kraniomandibulaarinen osteopatia on kallon ja leukaluiden liikakasvuun liittyvä sairaus, jota esiintyy eniten tietyillä terrieriroduilla kuten cairnterrierillä, valkoisella länsiylämaan-terrierillä ja skotlanninterrierillä. Suomessa CMO:ta ei tiettävästi ole skoteilla todettu.

CMO:n oireet alkavat tyypillisesti 4-8 kuukauden iässä. Sairauden oireisto vaihtelee lievästä vakavaan, merkittävää kipua aiheuttavaan. Kallossa ja erityisesti alaleuassa tapahtuu hyvänlaatuista luun liikakasvua, leuka vaikuttaa paksulta ja turvonneelta. Liikakasvu aiheuttaa kipua, mikä ilmenee kuolaamisena, syömisvaikeutena ja haluttomuutena avata suuta. Lisäksi sairauteen liittyy vaihteleva kuume.

Parantavaa hoitoa ei ole, joten lääkitys keskittyy oireiden ja kivun lievitykseen. Sairaus kuitenkin useimmiten paranee ajan myötä itsestään ja myös luumuutokset saattavat pääosin hävitä.

CMO on perinnöllinen sairaus. Periytyminen noudattaa lähinnä autosomaalista vallitsevaa periytymismallia, jossa taudin ilmeneminen on epätäydellistä¹⁷. Sairautta aiheuttava geenivirhe on löydetty ja geenitestin voi teettää monissa eri geenitestausta tarjoavissa laboratorioissa.

Terveystilanne muissa rodun kannalta merkittävässä maissa

Scottish Terrier Club of America (STCA) listaa sivuillaan¹⁸ skotlanninterriereille ominaisia geneettisiä sairauksia:

- VonWillebrandin tauti (vWD)
- Skottikramppi
- Cerebellar Abiotrophy (CA)
- Craniomandibular Osteopathy (CMO)
- Maksashuntti (Portosystemic Shunts).

USA:n skotlanninterriereiden terveystutkimustuloksia on nähtävissä OFAn (Orthopedic Foundation for Animals) sivuilla¹⁹.

Rodun kotimaassa Iso-Britanniassa Kennelliitto ylläpitää tietoja rotujen terveystilanteesta.

Skotlanninterriereillä ei ole todettu rotuun liittyviä erityistä huomiota edellyttäviä terveyshuolia²⁰.

4.3.3. Yleisimmät kuolinsyyt

Koiranetissä on tilastoituna skotlanninterrierien kuolinsyyt aina vuodesta 1972 alkaen. Tilasto perustuu omistajien omiin ilmoituksiin. Yleisimmät kuolinsyyt olivat tilaston mukaan kasvainsairaudet, vanhuus sekä maksan ja ruoansulatuskanavan sairaudet. Skotit elivät keskimäärin 10,5-vuotiaiksi. Vanhuuteen kuolleet

¹⁷ <https://journals.plos.org/plosgenetics/article?id=10.1371/journal.pgen.1006037>

¹⁸ <https://stca.biz/about-the-breed/health/genetic-issues/>

¹⁹ <https://ofa.org/chic-programs/browse-by-breed/>

²⁰ <https://www.thekennelclub.org.uk/search/breeds-a-to-z/breeds/terrier/scottish-terrier/>

skotit olivat keskimäärin 13-vuotiaita, joten sairaudet laskivat hieman skottien elinikää. Yleisimmät kuolinsyyt Koiranetissä vuosina 2013-2022 ovat:

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 11 kuukautta	42
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 0 kuukautta	37
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 11 kuukautta	27
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 10 kuukautta	25
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	11 vuotta 3 kuukautta	13
Tapaturma tai liikennevahinko	6 vuotta 4 kuukautta	9
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 6 kuukautta	6
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 4 kuukautta	6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	10 vuotta 3 kuukautta	5
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 vuotta 2 kuukautta	4
Sydänsairaus	9 vuotta 2 kuukautta	3
Selkäsairaus	7 vuotta 6 kuukautta	2
Iho- ja korvasairaudet	11 vuotta 10 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	2 vuotta 0 kuukautta	1
Kadonnut	7 vuotta 7 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	2 vuotta 6 kuukautta	1
KAIKKI YHTEENSÄ	10 vuotta 6 kuukautta	183

Lähde: Koiranet <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmTerveystilastot.aspx?R=73&Lang=fi>

Alla kerhon vuonna 2023 tekemä terveyskysely, joka myös perustuu koiranomistajien omaan arvioon.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 8 kuukautta	3
Vanhuus	13 vuotta 5 kuukautta	3
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	3
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 4 kuukautta	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 2 kuukautta	2
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	13 vuotta 2 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 2 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	2 vuotta	1
KAIKKI YHTEENSÄ	10 vuotta 1 kuukausi	21

4.3.4. Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko skoteilla vaihteli vuosittain 2,6:sta 4,2:een. Pentuekoko vaihtelee vuosittain, eikä selkeää nousevaa tai laskevaa trendiä ole.

Synnytysongelmat ovat skotlanninterriereillä valitettavan yleisiä. Lähes puolet vuonna 2021 Kennelliiton terveyskyselyyn vastanneista kertoi nartulle tehdystä keisarinleikkauksesta.

Astutukset

Sekä nartun että uroksen tulee olla halukas ja kykenevä luonnolliseen astutukseen. Kukaan vastaajista ei vuoden 2019 terveyskyselyssä tai Kennelliiton terveyskyselyssä raportoinut nartun tai uroksen haluttomuudesta tai kyvyttömyydestä normaaliin astutukseen. Niiden urosten, joiden sperma on tutkittu, siittiötiheys ja -liikkuvuus ovat olleet erinomaisia. Nartuilla on raportoitu jonkin verran

tiinehtymisvaikeuksia. Kennelliiton terveystarkastuksessa 8,5 % vastaajista ilmoitti, että narttu ei ole tullut kantavaksi useista eri uroksilla tehdyistä astutuksista huolimatta. Tiinehtymisvaikeuksiin voi vaikuttaa myös astutusajankohdan valinta.

Dystokiat eli synnytysvaikeudet

Dystokia tarkoittaa sitä, että normaali synnytys on pitkittynyt, vaikea tai ei onnistu. Syyt voivat olla nartussa: liian ahdas lantio, ahtaat synnytystiet, kohdunkaula, emätin, emätinaukko (syynä joko arpimuodostelmat, epämuodostumat, kasvaimet), pehmytosavastus tai liian heikot synnytyspoltot.

Synnytyspolttojen heikkous voi johtua nartun hormonitoiminnan puutteesta (primaarinen) tai kohtu on velto tai kouristunut pennun ympärille. Polttoheikkous voi olla totaalista tai osittaista: nartulla ei ole polttoja ollenkaan tai narttu synnyttää muutaman pennun, mutta sitten poltot loppuvat. Primaarinen polttoheikkous on perinnöllistä.

Polttoheikkouden syynä voi olla myös suuri pentue, jolloin kohtu on venynyt niin äärimmilleen, ettei se enää pysty supistumaan, tai kohdussa on vain yksi pentu, joka ei stimuloi kohtua tarpeeksi synnytyksen käynnistymiseksi, tai itse kohdunseinämä on toimimaton kohtulihakiston sairauden vuoksi. Pennuista aiheutuvia syitä ovat epämuodostumat, liian suuret pennut ja asentovirheet.

Kerhon pentuvälitys on toteuttanut v. 2014-2018 kasvattajille suunnatun pentueseurantakyselyn. Ajankohtana syntyi 77 pentuetta ja vastaus saatiin 60 pentueesta. Kasvattajilta kysyttiin synnytystapaa, pentujen syntymäpainoja ja mahdolliseen sektioon johtaneita syitä. Pentueseurantakyselyn aikana 72 % pentueista syntyi sektiolla, 18 % syntyi luonnollisesti ja 10 % synnytyksistä oli sektioita, joissa osa pennuista syntyi luonnollisesti. Vastausten perusteella yleisimmät sektioon johtaneet ongelmat olivat pentujen suuri koko ja/tai nartun ahdas lantio, pitkittynyt synnytys, polttoheikkous, irronnut istukka ja sikiöiden pieni/suuri määrä. Muutamassa tapauksessa sektio oli tehty myös varmuuden vuoksi. Yhteenveto pentueseurannan tuloksista liitteenä (liite 7. M.Mäkipää: Pentueseuranta.pdf). Pentueseurantaa on tehty myös vuosina 2019-2022, mutta vastauksia kasvattajilta on saatu niin vähän, että johtopäätösten tekeminen rodun synnytyksistä tuona ajankohtana ei ole mahdollista.

Kasvattajat pyrkivät vähentämään keisarinleikkauksia käyttämällä jalostukseen luonnollisesti synnyttäviä narttuja sekä odottamaan, jos nartut synnyttäisivät itse. Pentukuolleisuutta esiintyy jonkin verran pitkittyneisiin synnytyksiin liittyen. Pentujen hoitoon liittyviä ongelmia ei skoteilla juurikaan ole, vaan skotit hoitavat hyvin pentunsa. Synnynnäisiä vikoja tai epämuodostumia ilmenee harvoin.

Synnytysvaikeuksien osalta sama tilanne on rodun kotimaassa Iso-Britanniassa; 60 % pentueista syntyi keisarileikkauksella (tieto vuodelta 2010)²¹.

Ruotsissa skotlanninterrierien synnytysongelmia on tutkittu vuonna 1999²². Tässä tutkimuksessa todettiin, että lantion aukon muodolla ja koolla on merkitystä synnytysvaikeuksiin.

Skotlanninterrierikerho osallistui vuosina 2017 ja 2018 tanskalais-saksalaiseen tutkimukseen, jossa pyrittiin selvittämään lantion rakenteen ja nartun koon yhteyttä skotlanninterrierien synnytysongelmiin mm. röntgenkuvaamalla ja mittaamalla sekä luonnolliseen synnytykseen kyenneiden narttujen että sektioitujen narttujen lantioita. Tutkimuksen tuloksia esiteltiin vuonna 2019 Saksassa konferenssissa²³. Tutkimus on

²¹ Evans, K. M. and Adams, V. J. (2010), Proportion of litters of purebred dogs born by caesarean section. *Journal of Small Animal Practice*, 51: 113–118. doi: 10.1111/j.1748-5827.2009.00902.x

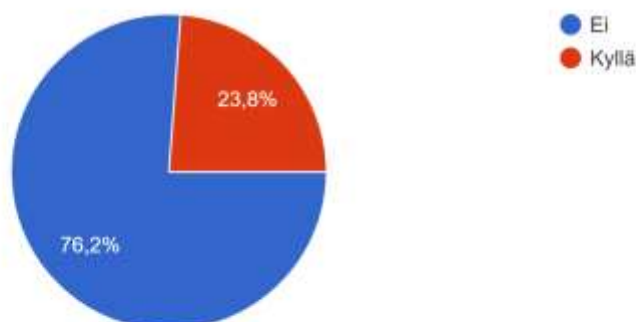
²² Eneroth, A., Linde-Forsberg, C., Uhlhorn, M. and Hall, M. (1999), Radiographic pelvimetry for assessment of dystocia in bitches: a clinical study in two terrier breeds. *Journal of Small Animal Practice*, 40: 257–264. doi: 10.1111/j.1748-5827.1999.tb03076.x

²³ C Pace Ravrot, E Berg Assendrup, I Reichler, A Wehrend, J Uhlmann, K Thejll Kirchhoff, E Vigholt, S Goericke-Pesch (2019), Comparison of radiographic pelvimetric dimensions in Scottish Terriers of different countries. *Reproduction in*

jatkoa Tanskassa v. 2014 tehtyyn tutkimukseen (Karen Singers Johansen: "Investigation of dystocia in Scottish Terriers by means of radiographic pelvimetry" ²⁴).

Nartun hormonitoiminta: Onko narttu steriloitu?

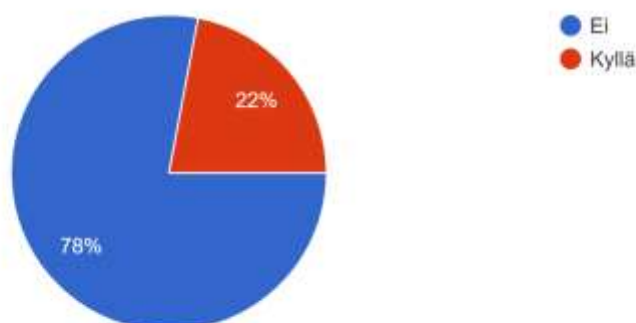
63 vastausta

Vuoden 2023 terveystarkastuksessa kysyttiin myös narttujen steriloinnista. Vajaa neljännes nartuista oli steriloitu. Syitä nartun sterilointiin olivat kohtutulehdus tai sen välttäminen, nisäkasvainten välttäminen, voimakkaat valeraskaudet, muu toimenpide johon sterilointi yhdistettiin, kohdussa kystia, mukavuussyyt ja ennaltaehkäisy, uroksia ja narttuja perheessä.

Uroksen hormonitoiminta: Onko uros kastroidu?

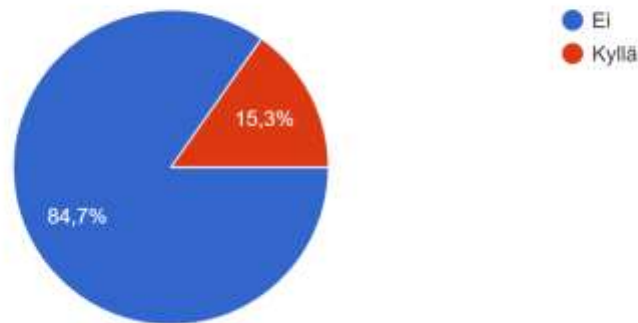
59 vastausta

Terveystarkastuksen mukaan uroksista oli myös kastroidu vajaa neljännes. Syitä uroksen kastraatioon olivat yliseksuaalisuus, liian kiihkeä, viriili, impulssikontrolli, koira levoton ja suhtautuu aggressiivisesti toisiin uroksiin, ei syytä lisääntyä, ei-toivotun käyttäytymisen poistaminen, kivestulehdus, laajentunut eturauhanen, eturauhastulehdus, kivestulehdus, lisääntymiskyvyn poistaminen.

Uroksen hormonitoiminta: Onko uroksella eturauhasvaivoja?

59 vastausta

Eturauhasvaivoja terveyskyselyn mukaan oli 9 uroksella.

Jalostustoimikunta suosittelee, että narttujen annettaisiin yrittää synnyttää itse.

Kasvattajien tulisi jalostusvalinnoissaan pyrkiä suosimaan luonnolliseen synnytykseen kyenneitä narttuja ja niiden jälkeläisiä, tietysti huomioiden geneettisen monimuotoisuuden säilyttämisen.

Kahdesti keisarileikattua narttua ei saa astuttaa enää kolmatta kertaa.

4.3.5. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Skotlanninterrieri kuuluu ns. kondrodystrofisiin rotuihin. Kondrodystrofisilla roduilla on taipumus välilevyjen varhaiseen rappeutumiseen ja siihen liittyvään välilevyjen kalkkeutumiseen. Skoteilla ei tietyistä ole esiintynyt kondrodystrofisiin rotuihin liittyviä terveysongelmia.

Pennun suuripäisyys, nartun rungon liioiteltu lyhyys/mataluus ja liian raskas rakenne voivat omalta osaltaan lisätä normaaliin lisääntymiseen liittyviä ongelmia.

4.3.6. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Skotlanninterriereillä on huomattavan paljon synnytysvaikeuksia. Vuosina 2014-2018 syntyneistä pentueista 72 % syntyi sektioilla, 18 % luonnollisesti, 10 % synnytyksistä oli sektioita, joissa osa pennuista syntyi luonnollisesti. Yleisimmät sektioon johtaneet ongelmat olivat pentujen suuri koko ja/tai nartun ahdas lantio, pitkittynyt synnytys, polttoheikkous, irronnut istukka ja sikiöiden pieni/suuri määrä. (Ks. liite 8. M.Mäkipää: Pentueseuraanta.pdf). Eläinlääkäri Lena Lindh on käynyt kaksi kertaa (2013 ja 2017) kerhon jalostus-/kasvattajapäivillä luennoimassa koirien lisääntymisestä. Niissä onkin saatu hyvää keskustelua ja pohdintaa aiheesta (mm. oletuksena on, että pentujen syntymäpaino on liian suuri).

2023 terveyskyselyssä (124 vastausta) nousi esille kysyttäessä säännöllisestä lääkityksestä ja sisäelinten sairauksista sapen toimintahäiriöt, maksan vajaatoiminta/korkeat maksa-arvot sekä kilpirauhasen vajaatoiminta. Saper toimintahäiriöihin liittyi usein korkeat maksa-arvot ja/tai kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Korkeat maksa-arvot voivat kertoa maksan rappeumasairaudesta, mutta kohonneiden arvojen taustalla voi olla myös monia muita syitä, kuten kasvain, tulehdus, kuparikertymäsairus tai Cushingin tauti. Todennäköisesti skotlanninterrierien korkeilla maksa-arvoilla on geneettistä taustaa.

Terveyskyselyn perusteella hampaiden ja suun terveys on ongelma skotlanninterriereillä. 2023 vastausten perusteella melkein puolet vastanneista oli käyttänyt koiransa hammaskiven poistossa, osa jopa vuosittain.

17 kpl kertoi koiralla todetun parodontiittia. Onkin äärimmäisen tärkeää pitää huolta koiransa suuhygieniasta; päivittäinen harjaus ja tarvittaessa hammaskivenpoisto.

Skotlanninterriereillä esiintyy myös alempien virtsateiden vaivoja: virtsakiviä/kiteitä, virtsatulehduksia ja eturauhasvaivoja. Skotlanninterriereillä on muita rotuja korkeampi riski sairastua virtsarakonsyöpään (TCC)²⁵.

HUOMIOITAVIA SEIKKOJA JALOSTUKSEEN KÄYTETTÄVIEN KOIRIEN TERVEYDESSÄ

- Jalostustoimikunta suosittelee, että narttujen annettaisi yrittää synnyttää itse.
- Kasvattajien tulisi jalostusvalinnoissaan suosia luonnolliseen synnytykseen kyenneitä narttuja ja niiden jälkeläisiä, huomioiden geneettisen monimuotoisuuden säilyttämisen.
- Kahdesti keisarileikattua narttua ei saa astuttaa enää kolmatta kertaa.
- Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota hampaiden ja suun terveyteen niin jalostusvalinnoissa kuin pennunhoito-ohjeissakin.
- Jalostukseen ei saa käyttää koira, jolta puuttuu enemmän kuin 4 välihammasta.
- Jalostukseen ei saa käyttää koira, jolla on vakava purentavirhe tai kulmahampaiden virheasento.
- Jalostukseen ei saa käyttää koira, jonka purenta on korjattu kirurgisesti tai oikomishoidolla.
- Kroonista hepatiittia sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.
- Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.
- Allergisiksi todettuja koiria ei saa käyttää jalostukseen.
- Skottikramppia sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.
- Jalostustoimikunta suosittelee virallista silmätarkastuslausuntoa jalostukseen käytettävälle koirille.
- Vakavia perinnöllisiä silmäsairauksia sairastavia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.
- Jalostustoimikunta suosittelee, että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi voimassa oleva virallinen polvitarkastuslausunto.
- Polvituloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Polvituloksen 2 tai sitä huonomman tuloksen saanutta koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen.
- Jalostustoimikunta suosittelee, että koirien lonkkia kuvattaisiin enemmän, jotta saataisiin kattavampi kuva siitä, missä määrin skotlanninterriereillä on lonkkanivelen ongelmia.
- Jalostustoimikunta suosittelee, että selkiä kuvattaisiin enemmän, jotta saataisiin parempi käsitys siitä, missä määrin rodussa esiintyy perinnöllisiä selkämuutoksia. Oireettomia koiria voidaan käyttää jalostuksessa. LTV1-LTV4 -tuloksen saaneita koiria suositellaan käytettäväksi vain LTV0- koiran kanssa.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1. Rotumääritelmä

Linkki skotlanninterrierin rotumääritelmään (Kennelliitto)²⁶.

4.4.2. Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rotu ei kuulu RKO-rotuihin (Rotukohtaiset erityisehdot liioiteltujen piirteiden huomioimisesta ulkomuotoarvostelussa)²⁷. RKO-ohjeen kaikkia rotuja koskevassa osiossa kehoitetaan tarkkailemaan kondrodystrofisten piirteiden liioittelua.

²⁵ <https://www.purdue.edu/vet/pcop/files/docs/CanineUrinaryBladderCancer.pdf>

²⁶ <https://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/3skotti.pdf>

²⁷ <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/ulkomuototuomarin-liioiteltujen-piirteiden-rotukohtainen-arvosteluohje-rko>

Skotlanninterriereillä oli näyttelykäyntejä Suomessa vuosina 2013-2022 seuraavasti (Koiranet):

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Junioriluokka	860 tulosta	162 tulosta	7 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	1030 tulosta
Nuorten luokka	607 tulosta	78 tulosta	3 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	690 tulosta
Avoin luokka	925 tulosta	151 tulosta	11 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	1088 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	1183 tulosta	40 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	1225 tulosta
Veteraaniluokka	285 tulosta	8 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	294 tulosta
Yhteensä	3860 tulosta	439 tulosta	22 tulosta	0 tulosta	3 tulosta	3 tulosta	4327 tulosta

Kaikista näyttelykäynneistä yhteensä skotlanninterrierit ovat saaneet laatupalkinnon:

ERINOMAINEN 89,21 %

ERITTÄIN HYVÄ 10,15 %

HYVÄ 0,51 %

TYYDYTTÄVÄ 0 %

EVA 0,07 % (3 kpl)

HYL 0,07 % (3 kpl, joista 2kpl maininnalla 'vihainen' ja 1 kpl hampaan asentovirhe)

Voidaan siis todeta, että rotumme taso on korkea rakenteen puolesta. Käytöstä ja luonnetta näiden tulosten perusteella voidaan ainakin lähtökohtaisesti pitää erinomaisena. Näyttelytulosten luonneisuus ei kuitenkaan välttämättä kerro koko totuutta ja siksi suositellaankin luonnetestiin / käyttäytymisen jalostustarkastukseen / MH-luonnekuvaukseen osallistumista.

Jalostustarkastuksia ei ole järjestetty skotlanninterriereillä vuosien 2013-2022 välisenä aikana. Rodun harrastajat ovat aktiivisia näyttelyissä kävijöitä, tämän vuoksi jalostustarkastuksia ei ole katsottu tarpeelliseksi järjestää.

Alla oleva taulukko kertoo kuinka moni vuosien 2013-2022 välisenä aikana syntyneistä koirista on käynyt näyttelyissä arvioitavana (=yli puolet ko. aikavälillä syntyneistä koirista (52,5 %)).

S-vuosi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
syntyneitä	57	19	74	60	71	59	48	68	52	54

käynyt nlyssä	38	13	46	35	37	25	18	30	23	30
------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

4.4.3. Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Koska skotlanninterrieri on alun perin ollut pienriistan metsästäjä, rodulle on tärkeää vahvat leuat, sisukas luonne ja vankka rakenne. Vahva häntä on tarvittu siksi, että koira on voitu vetää hännästä pois luolasta. Pieni koko puolestaan on ollut edullinen siksi, että koira on ollut pieniruokainen. Säänkestävä turkki on ollut tarpeen Skotlannin välillä hyvinkin kylmässä ja kosteassa ilmastossa.

Tänä päivänä rotua käytetään hyvin harvoin, jos lainkaan, alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. On kuitenkin tärkeää pitää kiinni siihen liittyviin olennaisiin piirteisiin:

- vahvat, leveät leuat ja oikea saksipurenta
- itsetietoinen, sisukas luonne
- vankka rakenne olematta kömpelö
- kaksinkertainen turkki, karkea suora peitinkarva ja pehmeämpi eristävä pohjavilla.

4.4.4. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Skotlanninterrierillä ei ole merkittäviä ulkomuoto- tai rakenneongelmia. Skotlanninterrieri on kondrodystrofien rotu. Kondrodystrofisilla (matalaraajaisilla) roduilla on perinnöllinen luiden kasvuhäiriö, joka saattaa johtaa vakaviin luuston epämuodostumiin ja epäterveisiin liikkeisiin. Lisäksi ongelmaksi voi tulla riittämätön maavara, joka haittaa rodun työskentelykykyä. Skotlanninterriereillä ei ole havaittu kondrodystrofisille roduille ominaisia ongelmia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Skotlanninterrierien ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma laadittiin vuosille 2008 - 2012 (hyväksytty Kennelliitossa 2008). Nykyinen JTO on voimassa vuosille 2020-2024.

5.1. Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Jalostukseen käytettyjen koirien taso on korkea, kun tarkastellaan vuosien 2013-2022 aikana jalostukseen käytettyjä koiria. Kaikki jalostusurokset (84) on palkittu näyttelyissä vähintään erinomaisella, vain yhdellä jalostukseen käytetyllä uroksella ei ole näyttelytulosta. Jalostukseen käytetyistä nartuista (106) vain 5:llä ei ole näyttelytulosta, 5:llä laatupalkinto EH ja lopuilla 96:lla laatupalkinto vähintään ERI.

Käytetyimpien jalostuskoirien jälkeläisiä (Liitteet 8 ja 9, lähde: Kennelliiton jalostustilastot²⁸) on tutkittu silmien (0 – 78 %) ja polvien (0 – 78 %) osalta vaihtelevasti. Jälkeläisistä vain muutamalla oli yksittäinen jalostuksen estävä tai jalostusta rajoittava silmäsairaus. Lieviä silmäsairauksia, kuten PPM iris-iris, esiintyy jonkin verran. Polvien osalta jalostuskoirien jälkeläisillä esiintyy muutama yksittäinen toisen polven lievä patellaluksaatio-tapaus. Neljä jälkeläistä on käynyt luonnetestissä tai MH-kuvauksessa. Määrä on kuitenkin niin pieni, että skottien luonteita ei tämän perusteella pysty arvioimaan. Kerholla ei ole tiedossa, että käytetyimmillä jalostuskoirilla olisi skottikramppisia jälkeläisiä.

²⁸ <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmJalostustilastot.aspx?R=73&Lang=fi>

5.2. Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Edellisen JTO:n 2020-2024 tavoitteisiin säilyttää skotlanninterrierin käyttäytyminen avoimena ja sosiaalisena, on onnistuttu hyvin. Luonteen tulee olla oman arvonsa tunteva, rohkea ja suhteellisen kova, skotin ei pidä jäädä murehtimaan menneitä.

Rotumääritelmän suhteen olemme oikeissa raameissa rakenteenkin suhteen, vankka ja ryhdikäs, kuitenkin ketteräliikkeinen niin halutessaan. Yli puolet ajanjaksolla 2013-2022 syntyneistä koirista on käynyt näyttelyssä ja niistä 95 % on saanut laatupalkinnon ERI.

Populaation määrä on pysynyt tasaisena koko edellisen kymmenvuotiskauden.

Jalostuspohjan kapeus on ollut jonkin verran huolen aiheena aikaisemmin. Kasvattajat ovat laajentaneet jalostuspohjaa käyttämällä uroksia laajemmin jalostukseen kuin koskaan aikaisemmin ja saman suunnan toivotaan jatkuvan. Jalostuskäytön kriteerit urosten ja narttujen osalta ovat erittäin hyvin niin kasvattajien tietoisuudessa kuin käytännön jalostustyön pohjana.

Lisääntymisongelmat ovat pysyneet rodussa suurin piirtein samalla tasolla. Pentuiseurantakysely toteutettiin vuosina 2014-2018 (liite 7) ja siitä kirjattiin koonti edelliseen Jalostuksen tavoiteohjelmaan (2020-2024). Asia on jatkuvasti esillä ja siihen kiinnitetään paljon huomiota kasvattajien osalta.

Oheisessa taulukossa on esitetty jalostuksen tavoiteohjelmaan kirjatut tavoitteet sekä niiden toteutuminen.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Käyttäytyminen säilyy avoimena ja sosiaalisena	Käyttäytymisen ja luonteen tärkeys terveystarkastuksen osana. Jalostusneuvonnassa ohjataan tasapainoisten ja hyväluonteisten yksilöiden suosimiseen. Jakaa tietoa mm. SKL luonnetestistä, MH-luonnekuvauksesta; pyritään järjestämään skoteille suunnatun testin.	Ottaen huomioon kaikki tieto rodun käyttäytymisestä ja luonteesta (näyttelyt, luonnetestit, mh-luonnekuvaukset, terveystarkastus), voidaan todeta rodun käyttäytymisen ja luonteen pysyneen edelleen korkealla tasolla. Kasvattajat eivät pyydä jalostusneuvoja. SKOTTI-lehdessä on ollut artikkeleita koskien esim. luonnetestit. Kerho ei ole järjestänyt skoteille suunnattua luonnetestit/MH-luonnekuvausta
Rotu säilyy rakenteeltaan rotumääritelmän mukaisena; vankka, lyhytraajainen, ryhdikäs, ketterä ja liikkuvainen	Seurataan jalostukseen käytettyjen koirien ulkomuodollista tasoa; jalostukseen käytettävät yksilöt ulkomuodoltaan vähintään rodun keskitasoa, näyttelystä vähintään laatuarvosana EH=erittäin hyvä.	Ajanjaksolla 2013-2022 syntyneistä 52,5 % on käynyt vähintään kerran näyttelyssä saaden arvioinnin rakenteestaan. Näistä lähes 90 % on saanut laatuarvosanan ERI.
Lisätä hallitusti populaation määrää/pitää populaatio vähintään nykyisellä tasolla	Jalostussuosikset; s.s. alle 6.25%, pentumäärä/jalostusuro, vierassukuisten tuontikoirien määrän lisäys, kasvattajien koulutus ja neuvonta jalostusvalinnoissa, olemassa olevan kannan tehokas käyttö.	-pentumäärä pysynyt suunnilleen samalla tasolla -s.s.aste pysynyt hienosti suosituksissa -eri uroksia käytetty jalostukseen laajemmin kuin koskaan ennen -jälkeläismäärä/uros on suositusten puitteissa -vierassukuisten tuontikoirien määrä ei ole noussut -kerho järjestänyt lähes vuosittain luennon kasvattajille tärkeistä asioista vuosikokouksen yhteydessä (mm. synnytyksistä, purenta ja hampaat)
Rotu on niin henkisesti kuin fyysisesti terve ja lisääntymiskykyinen	Terveystarkastuksia jatketaan.	Terveystarkastus skotlanninterriereille aloitettiin v. 2004 ja nyt viimeisin toteutettiin kerhon nettisivujen kautta sähköisenä 2023, johon saatiin kaikkiaan 124 vastausta.

	Jalostustoimikunta suositaa silmä- ja polvitarkastuksia ainakin jalostukseen käytettäville koirille. Narttua, joka on keisarileikattu kahdesti ei saa käyttää jalostukseen	Kasvattajat kiinnittävät huomiota jalostusvalinnoissaan alaleuan leveyteen. Virtsatieongelmat eivät näytä olevan laaja ongelma, terveyskyselyssä vain muutamalla koiralla ilmoitettiin olevan virtsatieongelmia. Skottikramppi – ei mainintoja viimeisimmässä terveyskyselyssä. Selvästi suurin osa jalostukseen käytetyistä koirista on polvi- ja silmätarkastettuja. Ajanjaksolla 2013-2022 tarkastusprosentti on koko ajan kasvanut. Tämä toteutunut hyvin; yleinen käytäntö rodussa ollut aina että kahdesti keisarinleikattua narttua ei enää ole käytetty jalostukseen. Kerhon pentuseurantakysely kasvattajille 2014-2018, liite 8. Uudempaa kyselyä ei ole suoritettu, se on seuraavan JTO:n päivityksen asialistalla. Sekä urokset että nartut ovat yleensä halukkaita ja kykeneviä luonnolliseen astutukseen
--	--	--

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1. Jalostuksen tavoitteet

Rodun nykyinen käyttötarkoitus seurakoirana tulee tuskin muuttumaan tulevaisuudessa, joten siksi on tärkeää, että skotlanninterrieri säilyy käyttäytymiseltään avoimena ja sosiaalisena. Ei kuitenkaan pidä unohtaa rodun juuria ja sitä, että skotti on terrieri ja terrierin itsetietoisuus ja sisukkuus ovat luonteen kulmakiviä. Tähän lisättynä nykypäivään sopiva yhteiskuntakelpoisuus tekee tämän päivän skotista mitä parhaimman rodun niin kaupunki- kuin maalaiselämäänkin. Kaikkien etu on arkipäivässä toimiva koira.

Tavoitteena on, että skotlanninterrieri säilyy rotumääritelmän mukaisesti vankkana, lyhytraajaisena ja ryhdikkäänä, mutta silti ketteränä ja liikkuvaisena terrierinä, joka on niin henkisesti kuin fyysisesti terve ja lisääntymiskykyinen. Jalostuksen tavoitteena on säilyttää rodun nykyinen ulkomuodollinen taso, lähestyttävä luonne ja lisätä hallitusti populaation määrää tai pitää se vähintään nykyisellä tasolla.

Lisääntymisongelmien yleisyydestä on syytä olla huolissaan rodussa tällä hetkellä. Jalostuspohjan laajuus on otettava huomioon ja käytettävä mahdollisimman laajasti erisukuisia uroksia. Kasvattajien motivoiminen ja tiedon välittäminen konkreettisista keinoista laajentaa geenipohjaa ja ratkoa lisääntymisongelmien syitä tulevat olemaan rotuyhdistyksen ja sen jalostustoimikunnan tärkeitä tehtäviä tulevaisuudessa. Uusia, innostuneita ja vastuullisia kasvattajia olisi hyvä saada rodun pariin.

Jalostuksen tavoiteohjelma heijastaa rodun nykytilaa, siihen on koottu kaikki saatavilla oleva tieto, miten siihen on päädytty aikaisempien vuosien jalostusvalintojen perusteella. Mittareina toimivat mm. terveyskyselyt ja näyttelyistä saatu tieto koirien rakenteesta. JTO haistelee myös tulevaisuutta niin, että mahdollisilta karikoilta mm. terveyden suhteen välttyttäisiin. Tarkoitus on siis puuttua mahdollisiin tuleviin ongelmiin jo etukäteen sekä tiedostaa olemassa olevat rasitteet rodussa, jotta voisimme jalostaa ja kasvattaa mahdollisimman terveitä skotlanninterriereitä niin luonteeltaan, rakenteeltaan kuin terveydeltäänkin myös jatkossa.

JTO on ensisijaisesti kasvattajille keskitetty tietopankki, mutta myös hyvin informatiivinen kaikille rodusta kiinnostuneille.

6.2. Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostustavoitteena on ylläpitää tervettä ja geneettisesti monimuotoista skotlanninterrierikantaa.

Päämäärät keskinäisessä tärkeysjärjestyksessä:

1. Kasvattaa populaation kokoa ja edistää geenipoolin mahdollisimman laajaa käyttöä. Yleinen suositus on, että yhdenkään koiran elinikäinen jälkeläismäärä ei ylittäisi 25 jälkeläistä, yhden koiran jälkeläismäärä populaatiossa sukupolven aikana (ottaen huomioon myös lähialueiden urosten laajaa vaikutusta Suomen populaatioon) ei tulisi ylittää 5 %. Jalostustoimikunta seuraa urosten käyttömääriä ja kasvattajien tulee perustella huolellisesti valintansa, jos tarkoituksena on käyttää useita pentueita saaneita vanhempia. Tarvittaessa tulee kasvattajan esittää vaihtoehto suositulle uroshedokkaalle. Kasvattajia tulisi kannustaa uuden geenipohjan saamiseen hankittaessa uusia siitoskoiria ulkomailta.
2. Terveluonteisen yhteiskuntakelpoisen skotin säilyminen unohtamatta skotille ominaista rohkeutta ja terävyyttä; **selvästi arkoja ja aggressiivisia koiria ei saa käyttää siitokseen.**
3. Skotlanninterrieri on melko terve rotu, mutta jatkossa terveystarkastusten perusteella huomiota tulisi kiinnittää tärkeysjärjestyksessä:
 - **Synnytysvaikeuksiin.** Nartuilla varsinkin ongelmalliset synnytykset pitää saattaa erityisen tarkkailun kohteeksi ja miettiä, mitkä seikat nartun rakenteessa vaikeuttavat normaalia synnytystä. On tärkeää kerätä tietoa synnytysvaikeuksista, jotta saadaan kokonaiskuva synnytysvaikeuksiin johtavista moninaisista syistä. Normaalisti synnyttäneitä narttulinjoja pyritään suosimaan jalostusyksilöiden valinnassa.
 - **Välihampaiden määrään ja liian kapeisiin leukoihin** >> kulmahampaiden virheasennot. Koirat, joilta puuttuu useampi kuin neljä välihammasta tai joilla on liian kapea leuka, jolloin alakulmahampaat ottavat kiinni kitalakeen, ei saa käyttää jalostukseen.
 - **Krooniseen hepatiittiin.** Tilannetta seurataan ja ne koirat, jotka sairastavat hepatiittia, pitää sulkea pois jalostuksesta.
 - **Virtsatieongelmiin**, erityisesti virtsarakon syöpään ja virtsakiviin. Tilanteen kehittymistä rodussa seurataan.
 - **Skottikramppiin**, joka ei terveystarkastuksen tulosten perusteella nykyisin juurikaan esiinny Suomessa. Jatkossa tilannetta seurataan edelleen ja ne koirat, joilla krampia ilmenee, pitää sulkea pois jalostuksesta.

6.3. Rotujärjestön toimenpiteet

Populaation kokonaistila ja rakenne:

Jalostuksessa pyritään yhdistelmiin, joiden sukusiitosaste on aina alle serkusparituksen asteen 6,25 % ja suositeltavaa olisi vielä alhaisempi sukusiitosaste (0-3%). Vierassukuisten tuontikoirien määrää tulisi lisätä, ja siksi jalostustoimikunta antaa tarvittaessa neuvontaa tuontikoirien valinnassa, jotta geenipoolia saataisiin laajemmaksi. Kasvattajien koulutus ja neuvonta jalostusyhdistelmiä valittaessa kuuluu myös jalostustoimikunnan tehtäviin. Jalostusvalinnoilla tulisi saada kanta mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön, tässä ollaankin edistytty. Yhdistys osallistuu myös ulkomuototuomareiden koulutukseen. Yleisesti yhdistyksen vastuulla on rodun tunnettuuden lisääminen.

Jalostustoimikunta suosittelee urokselle yhden sukupolven eli neljän vuoden aikana enintään 15 pentua - kuitenkin 3 pentuetta sallitaan. Yhden uroksen elinikäiseksi jälkeläismääräksi suositellaan korkeintaan 25 jälkeläistä. Tämän jälkeen kyseisen uroksen käyttöä ei suositella tai kasvattajan tulee pystyä perustelemaan suositun uroksen käyttö. Uusintayhdistelmiä tulisi välttää, ellei kyseessä ole erittäin perustellut syyt (esimerkiksi syntynyt vain yksi pentu). Pyrkimyksenä on, että jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen lukumäärä olisi suurin piirtein sama vuositasolla, mutta esim. lyhytaikaisten jalostusuroslainojen kohdalla tästä joustetaan.

Luonne:

Luonnetta kartoitetaan kaikille skotlanninterrierin omistajille suunnatulla kyselyllä ja pyritään selvittämään ne osa-alueet, joissa koirien luonteissa on puutteellisuuksia. Jalostusneuvonnassa ohjataan luonteeltaan tasapainoisten ja hyväluonteisten yksilöiden suosimiseen.

Yhdistys jakaa tietoa Kennelliiton luonnetestistä, MH-luonnekuvauksesta ja käyttäytymisen jalostustarkastuksesta. Yhdistys pyrkii järjestämään skoteille luonnetesti- tai MH-luonnekuvaustilaisuuden yhteistyössä toisen terrieriyhdistyksen kanssa. MH-kuvauksen osalta tavoitteena on lisätä MH-kuvaukseen osallistuvien koirien määrää, jotta voidaan laatia rodulle ihanneprofiili.

Terveys ja lisääntyminen:

Jalostustoimikunta suositaa silmä- ja polvitarkastuksia ja mahdollisuuksien mukaan geenitestejä ainakin jalostukseen käytettäville koirille.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolla on:

- allergia / vaikea yliherkkyys;
- kapea alaleuka tai alapurenta tai jolla on välihammaspuutoksia enemmän kuin neljä;
- kilpirauhasen vajaatoiminta;
- krooninen hepatiitti;
- todettu periytyvä, vakava silmänsairaus;
- skottikramppi.

Jalostukseen ei myöskään saa käyttää koiraa, joka on:

- keisarileikattu kahdesti synnytykseen liittyvien ongelmien vuoksi;
- selvästi arka tai aggressiivinen;

Jalostustoimikunta kerää kasvattajilta tietoa synnytyksistä ja tiedottaa rodussa esiintyvistä sairauksista. Terveyskyselyä skotlanninterriereiden terveydentilasta jatketaan.

Ulkomuoto:

Tavoitteena on pitää rakenne terveenä ja rotumääritelmän mukaisena sekä säilyttää rodun erityispiirteet. Tavoitteena on myös se, että jalostukseen käytettävät yksilöt edustavat ulkomuodoltaan vähintään rodun keskitasoa, mikä tarkoittaa vähintään näyttelyssä saatua laatuarvosanaa EH/erittäin hyvä tai hyväksyttyä jalostustarkastusta.

6.4. Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet	Heikkoudet
Yhdistyksen pyrkimys systemaattiseen tiedonkeruuseen sekä aktiiviseen ja avoimeen tiedottamiseen.	Suhteellisen pieni populaatio, vähän syntyviä pentuja, narttujen synnytysvaikeudet.
Informatiivinen jäsenlehti Skotti ja kerhon nettisivut www.skotlanninterrieri.fi .	Resurssien rajallisuus eli aktiivisten toimijoiden niukkuus ja ajankäyttömahdollisuudet.
Varsin valveutuneet ja vastuuntuntoiset kasvattajat, jotka ovat sitoutuneet tavoiteltaviin päämääriin ja liittävät pennunostajat Skotlanninterrierikerhon jäseniksi. Rotuun sitoutuneet kasvattajat. Kasvattajien yhteistyö.	Uusien kasvattajien vähäinen lukumäärä.

Mahdollisuudet	Uhat
Tiedonsaannin lisääntyminen ja helpottuminen mm. tietokannat ja ulkomaiset yhteydet. Kasvattajien ja pennunostajien tietotaidon lisääminen koulutustilaisuuksia järjestämällä sekä erilaisilla julkaisuilla. Tupla-astutusmahdollisuus jalostuspohjan laajentamiseksi. Uusien pennunomistajien aktivointi mukaan kerhon toimintaan. Mahdolliset uudet terveystutkimukset (dna) rodussa esiintyville sairauksille.	Terveyso ongelmien lisääntyminen. Geenipoolin kaventuminen. Avoimuuden puute koskien skottien sairauksia ja vikoja. Yhteiskunnassamme vallitseva liiallinen kilpailuhenki, kunnianhimoisuus ja menestymisen pakko saattaa johtaa yksisilmäisiin jalostusvalintoihin ja epäterveeseen koiran pitoon. Pentujen hallitsematon tuonti alueilta, mistä ei ole saatavissa tietoja koirien sukulaisista tai terveystiedoista.

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Geenipooli kapenee liikaa	Pieni populaatio, saman sukuiset siitoskoirat	Tiedotus laajapohjaise mman jalostuskäytön eduista	Uusia, vierassukuisia tuontikoiria hankkimalla. Urosten laajapohjaisempi käyttö.	Terveystilanne heikkenee Jalostus loppuu
Pentukysynnän epätasaisuus	Trimmattava rotu, ei välttämättä helppohoitoinen. Rotua ei tunneta.	Rodun tunnettuuden lisääminen. Poistettava trimmaamiseen liitetyt negat. luulot	Viestintä: monipuolinen rotu. PR-toiminta ja oikean rotuinformaation lisääminen	Jalostus vaikeutuu tai loppuu, jos ei riittävästi pentukysyntää. Kasvattajat eivät koe jatkamista mielekkääksi.
Perinnöllisten sairauksien ja vikojen lisääntyminen, narttujen synnytysvaikeudet	Pieni populaatio, saman sukuiset siitoskoirat. Synnytysvaikeuksiin useita eri syitä.	Jalostustoimikunta seuraa vikojen ja sairauksien tilanteen kehittymistä sekä osallistuu mahdollisuuksien	Pyritään käyttämään vain terveitä koiria jalostukseen. Rehellisyys koirien sairauksien suhteen. Suositetaan jalostuksessa	Rodun terveys heikkenee huomattavasti ja jalostus vaikeutuu. Pentukuolleisuus lisääntyy. Kasvattajat eivät koe jatkamista mielekkääksi.

		mukaan tutkimuksiin.	itse synnyttäviä narttuja.	
--	--	-------------------------	-------------------------------	--

6.5. Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi 2025

1. Jalostustoimikunta seuraa edelleen rodun geneettisen monimuotoisuuden kehittymistä ja pyrkii aktivoimaan kasvattajia. Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin ja antaa tietoja suunniteltuihin yhdistelmiin liittyvistä populaatio- ja terveysriskeistä.
2. Kysely kasvattajille – mm. pentujen koko, lisääntymiskäyttäytyminen
3. Osallistutaan rotujärjestön toimintaan, ml. tuomarikoulutukseen ja koearvostelutilaisuuksiin.
4. Järjestetään rodun erikoisnäyttely sekä rotutapahtuma Maailman Voittaja -näyttelyn yhteyteen.

Vuosi 2026

1. Järjestetään kasvattajapäivät. Terveyskyselyä jatketaan internetissä.
2. Jalostustoimikunta seuraa edelleen rodun geneettisen monimuotoisuuden kehittymistä ja pyrkii aktivoimaan kasvattajia. Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin ja antaa tietoja suunniteltuihin yhdistelmiin liittyvistä tiedossa olevista populaatio- ja terveysriskeistä.
3. Osallistutaan rotujärjestön toimintaan, ml. tuomarikoulutukseen ja koearvostelutilaisuuksiin.
4. Järjestetään rodun erikoisnäyttely.

Vuosi 2027

1. Jalostustoimikunta seuraa edelleen rodun geneettisen monimuotoisuuden kehittymistä ja pyrkii aktivoimaan kasvattajia. Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin ja antaa tietoja suunniteltuihin yhdistelmiin liittyvistä tiedossa olevista populaatio- ja terveysriskeistä.
2. Pyritään järjestämään luonnetta kuvaava testi.
3. Järjestetään rodun erikoisnäyttely.

Vuosi 2028

1. Aloitetaan jalostuksen tavoiteohjelman päivityksen valmistelu. Tehdään terveyskysely.
2. Jalostustoimikunta seuraa edelleen rodun geneettisen monimuotoisuuden kehittymistä ja pyrkii aktivoimaan kasvattajia. Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin ja antaa tietoja suunniteltuihin yhdistelmiin liittyvistä tiedossa olevista populaatio- ja terveysriskeistä.
3. Osallistutaan rotujärjestön toimintaan, ml. tuomarikoulutukseen ja koearvostelutilaisuuksiin.
4. Järjestetään rodun erikoisnäyttely.

Vuosi 2029

1. Laaditaan loppuraportti vuosien 2025-2029 jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta. Raportin pohjalta järjestetään kasvattajapäivät ja julkaistaan loppuraportti SKOTTI-lehdessä.
2. Jalostustoimikunta seuraa edelleen rodun geneettisen monimuotoisuuden kehittymistä ja pyrkii aktivoimaan kasvattajia. Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin ja antaa tietoja suunniteltuihin yhdistelmiin liittyvistä tiedossa olevista populaatio- ja terveysriskeistä.
3. Osallistutaan rotujärjestön toimintaan, ml. tuomarikoulutukseen ja koearvostelutilaisuuksiin.
4. Järjestetään rodun erikoisnäyttely.
5. Viimeistellään jalostuksen tavoiteohjelman päivitys vuosille 2025-2029 rotujärjestölle ja SKL jalostustieteelliselle toimikunnalle hyväksyttäväksi. Julkaistaan ehdotus jalostuksen tavoiteohjelman päivitykseksi SKOTTI-lehdessä ja kerhon internetsivuilla.

7. LÄHTEET

Linkit lähteisiin on kunkin sivun lopussa.

8. LIITTEET

Liite 1. Taulukko 1. Skotlanninterrierien rekisteröinnit 2013-2022: taulukko1_rekisteroinnit_2013_2022.ods

Liite 2. Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi: taulukko2_jalostuspohja_per_sukupolvi2013-2022ods

Liite 3. Taulukko 3. Jalostukseen käytetyt urokset rekisteröinnit 2013-2022:

taulukko3_jalostukseen_kaytetyt_urokset_rekisteroinnit_2013-2022.ods

Liite 4. Taulukko 4. Jalostukseen käytetyt nartut – rekisteröinnit 2013-2022:

taulukko4_jalostukseen_kaytetyt_nartut_rekisteroinnit_2013-2022.ods

Liite 5. Luonnetestin ihanneprofiili: skotlanninterrieri_luonnetestin_ihanneprofiili.pdf

Liite 6. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili: skotlanninterrieri_

käyt.jalostustarkastuksen_ihanneprofiili.pdf

Liite 7. Pentueseuranta: M. Mäkipää: Pentueseuranta.pdf

Liite 8. Eniten jalostukseen käytettyjen urosten jälkeläistilasto terveystietoineen

Liite 9. Eniten jalostukseen käytettyjen narttujen jälkeläistilasto terveystietoineen